МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№113 (4126). ШИНАРДИ, 21 сентябрь, 1965 шу. Мах 2 кап.

ДАХА ДОАГГIАЧА ТАЙПАРА НАКЪАГIОРГДА ВАЙ ОКТЯБРА ЦIЕЙНА

СИЙЛАХЬ - ЙОККХАЧА ОКТЯБРЬСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ 48 ШУ ДИЗАРА СИЙНА ГРОЗНЕНСКИ КРЕКИНГ - ЗАВОДА КОЛЛЕКТИВО ТIАИЙЦА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ.

КПСС XXII-ча съезда решенеша дегаш гIоздаьха болча Грозненски крекинг-завода болхлоша, инженераша, техникаша, гIуллакхерча наха ханал хьалха, 9 сентябре, кхоачашъяьй ворхI шера план. Укх шера бархI бетта программа 17 августа йистеяьккхай, цу юкъагIа къахьегама овсарле планах лаьрхIачул 6,4 процент дукхагIа лакхъеннай. Планал совгIа арахийцай IалaьмаTe дукха мехкдаьтта продукташ.

Даьха толамаш нарара ца доалийташ, сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 48 шу дизара накъаделхаш, тхоай кхоачамаши торонаши лархIа а лаьрхIа, оаха тхеашта тIаэц укх тайпара доккхий декхараш:

валови продукци арахецара итт бетта план ханал ши кIира хьалха — 17 октябре кхоачашъе а деррига халкъа цIейна долла совгIата планал совгIа массехк миллион сома маьха мехкдаьтта продукташ арахеца а;

бедалах пайда дикагIа эцарен нормах дIаахийта езача материалий хьурмат дарен чотах 700 эзар сом ахча кходе;

плана нормаел тIех производстве йовш йола хIамаш 2200 тонн нIезигъе;

рационализаторски предложенеш юкъеяхьарца 85 эзар сом ахча кходе.

Уж декхараш шийна тIаэцаш крекинг-завода коллективо промышленноста, транспорта, гIишлошъечара баррига болхлой, республика юрта боахама къахьегамхой тIахьех Октябра сийна лаьцача яхьа юкъебахкара а исторически денна — 7-ча ноябра баха боаггIача тайпара накъабахара а. Халкъа боахама дерригача доакъой чухьара резерваш оарцагIъяха еза, тIехьаюса предприятеш, колхозаш, совхозаш вай хургйоаца, цар массане а пачхьалихен заданеш кхоачаши тIехкхоачаши ергйола, ритмичне а рентабельно а болх бергбола гIуллакх вIаштIехьданкха деза. Iана дика кийчо яро берйате къахьегара эша хьалаш хулийтаргда, йиш хулийтаргья промышленни юртбоахамеи продукци яккхара темпаш хадданза лакхъе, техникоэкономически хьокхамаш тоаде, партеи правительстваи воашта хьалхашка оттадаь декхараш толаме кхоачашде.

Воаш дол-долча балхаш тIа кхы а хьинарегIа къахьегаргда вай. Сийлахь-боккхача Октябра 48 шу дизара сийна кхы а шерагIа йоаржаергья вай социалистически яхь! Укх шерен ворхI шерен программа ханал хьалха кхоачашъергья вай!

Коммунизм хьалъеча массе а участие керда къахьегама коталонаш яхарца гIадъюгаргья вай дукха еза Даьхе!

ДЕКХАРАШ ДИЙЦА А ДИЙЦА, МАССАВА РАЬЗА А ВОЛАШ ТIАИЙЦАД ЕРРИГАЧА ЗАВОДА ЮКЪАРЧА ПРОФСОЮЗНИ КОНФЕРЕНЦЕ.

КПСС обкоме

СИЙЛАХЬ - БОККХАЧА ОКТЯБРА 48 ШУ ДИЗАРА СИЙНА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ ЙОАРЖАЯРА ХЬАКЪЕХЬ

Семилетка ворхIлагIча шера социалистически яхье дика толамаш доах Грозненски крекинг-завода коллективо. Валови продукци арахецараи къахьегама овсарле лакхъяраи пачхьалкхено бархI бетта оттаьь план 107 процент кхоачашъяьй, продукци яккхарга дIабода мах цахадлаш лохбелга Iалашду. Соахка цу ханналца яьккхачунца нийсича 8 процент дукхагIа яьккхай продукци, хIаьта къахьегама овсарле 10 процент лакхъеннай.

Коммунизма материально-технически база хьаяра даькъе КПСС XXII-ча съезда решенеш кхоачашъеча шоашкара доагIаш дола дакъа лаца а гIерташ, крекинг-завода болхлоша, инженернотехнически болхлоша, гIуллакхерча наха шоашта доккхий социалистически декхараш тIаийцад Октябра 48 шу дизара сийна. Укх шера 10 бетта план 17 октябре кхоачашъе, 700 эзар сом ахча кходе, зехьа йовш йола хIамаш 2200 тонн кIезигагIа хилийта, рационализаторски предложенеш юкъеяхьарца 85 эзар сом ахча кходе лаьрхIад коллективо.

Керда дIадоладаьча цу патриотически гIуллакха боккха лоархIам а беш, КПСС обкома бюрос могаяьй Сийлахь-боккхача Октябра 48 шу дизара сийна шоашта доккхий декхараш тIаийцача Грозненски крекинг-завода технологий инициатива.

Обкома бюрос КПСС горкомаш, райкомаш, юкхьанцара партийни организацеш, облсовпроф, профсоюзий обкомаш, фабрично-заводской комитеташ декхарийла яьй крекинг-завода коллектива из мехкара гIуллакх хьаллаца, промышленноста, транспорта, гIишлошъечара, юрта боахама болхлошта юкъе дезача ден сийна шерра социалистически яхь йоаржае. Яхье баьннараша къахьегама доккхий толамаш дахара, арахецача продукцеи хIамайи дикал дIахо тоаяра эша деррига хьалаш хилийта деза министерствай, доакъашкарча управленей объединеней, предприятей а организацей а кулгалхоша.

Республикански газетий редакцешта, радиовещанеи телевиденеи комитета тIадиллад Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 48 шу дизара сийна лаьца социалистически яхь миштa лел кепа йоазон оагIонаш тIеи радиотелевизионни передачашкеи даим дувцилга.

Бетта керда сурт

Бетта керда карта арахеца кийчдаьд СССР Iилмай Академе Ерригсоюзни астро-геодезически обществаи «Iилма» яхача издательстваи.

Бесаш тайп-тайпара долаш, 68 сантиметр шера да карта. Цу тIа 1 : 5.000.000 масштабаца хьахьекхай Бетта гуш йола оагIув. Кердача карта тIа даьхад Бетта тIара деррига «фордаш», «заливаш», «ушалаш», лоамий довкъаш, лоархIамера пикаш, ийттIа моттигаш, 500 совгIа гобаьккха латта лоамаш, кратераши циркаши. Бетта тIарча ерригача хIамай цIераш эрсий меттала еннай. Белгалъяьхай «Луна-2» яха советски автоматически станции «Райнджер» яха американски станцеши Бетта тIа Iоесса моттигаш. Карта тIа ба Бетта (селенографически) координатий цхарал.

Бетта карта оттадаьд СССР Iилмай Академе Ерригсоюзни астро-геодезически общества действительни члена инженера картографа Катяев Ивана. Картаца да педагогически Iилмай кандидата Шишков Витале яздаь духтIавоаккха йоазув тIадола брошюра. Из дийшарашта ховргда Бутт тахкара истори, цун природа, Бетта карта оттадара истори. Шоаш маярра язъяьй Бетта тIехен тIара эггара йоккхагIа йола тайп-тайпара моттигаш, Бетта гуш болча а тIехьашкахьарча а оагIоний даьха сурташ хьахьекхад, цу даькъе «Зонд-3» яхача советски автоматически станце даьхараш а долаш. Сий деш Бетта тIарча кратерех техка цIераш йолаш бола Iилмахой бовзийташ дола хоамаш а да брошюра тIа.

Цу тайпара Бетта карта Советски Союзе эггара хьалха арахецаш да. Из белгтала пайдана хургда школайи вузийи преподавателашта, студенташта а дешархошта а, лекторашта, астрономи хьаштдолаш балча дукхача наха.

Виталий БРОНШТЕЙН,
физико-математически Iилмай кандидат.

МЕХКА ГIОЛЛА ЛЕЛА АРАЯЬННАЙ

МОСКВА, 18 сентябрь. (ТАСС). Тахан Москвера Баку яхай Германе Социалистически едини парте Центральни Комитета Хьалхара секретарь, ГДР Пачхьалкхен Совета Председатель новкъост Вальтер Ульбрихт керте вола ГДР партийно - правительственни делегаци. Делегацеца цхьана бахаб КПСС ЦК Президиума член, КПСС ЦК секретарь М. А. Суслови улувбаьнна болха кхыбола нахи.

СИГАЛЪЯХИЙТАЙ КХЫ А ПХИ «КОСМОС»

ТАСС-а ХОАМ

18 сентябре Советски Союзе сигалъяхийтай «Космос - 86», «Космос-87», «Космос-88», «Космос-89», «Космос-90» яха Лаьттан искусственни спутникаш.

Пхиъа а спутник орбита тIа яьккхай цхьан ракетаца - носителаца.

Спутникаш тIа оттаьй 1962 шера 16 марта ТАСС-о хьакхайкаьча программага хьежжа дIахо космически аре тахка лаьрхIа йола Iилман аппаратура.

Спутника тIара энергопитане система а лоархIаш царех цхьан спутника тIа пайда эцаш я радиоактивни изотопо хьайоаккхача энергеца болх беш йола электростанци, из ишта долча хьалашка вIаштIехьдаьккхад радиоактивни изотоп атмосфере а Лаьттан тIа а яржаргйоаца гIулакх. Пхиъа а спутник вIаши гарга йолча орбиташка гIолла лел укх тайпара параметраш а йолаш:

Лаьттанна гонахьа го боаккха ха 116,7 минут;

Лаьттан тIехен тIара эггара гаьнагIа йолча хана (апогеера) 1690 километр;

Лаьттан тIехен тIара эггара гаргагIа йолча хана (перигеера) 1380 километр;

Орбита оагIора ялар 56 градус.

Спутникаш тIа оттаяь аппаратура лерттIа болх беш я, Iочууххача хоамашта тохкамаш ду координационно - вычислительни центро.

ЧССР кепа йоазон Ди

МОСКВА, 17 сентябрь. (ТАСС). «Руде право» яхача газета—Чехословацки Коммунистически парте центральни органа 45 шу да. Из вIашагIделла ди—21 сентябрь—Чехословаке къахьегамхоша шоай къаман ди а лоархIаш дездеш да.

Кепа йоазон дезача денца дувзаденна Советски Союзерча ЧССР посольстве доттагIалца вIашагIкхийтар чехословацкии советскии журналисташ.

СУРТАША БЕХК БУ

Сурта тIа: «Экажевский» совхоза Наьсар-Кертерча отделене кхоалагIча бригаде делкъел тIехьагIа сахьат даллалца, тоа ца еш латта еха трактораш.

Лохерча сурта тIа шоана бIаргагу машинаш малагIча гIулакха вIашагIкхийттай - хьогI? Параде яха-м кийчъеннаяц уж?

А, вайна хетар дац! Из торжественни парад яц. Ер санна сурт бIаргаго йиш я «Экажевский» совхоза отделенешка. Масала, хьожаргда вай цу совхоза Экажкъонгий-Юртарча отделене нов. Албогачиева кулгалдеча бригаде даьккхача суртага. Шоана бIаргагу сеца латта пхиъ машина. Итт сахьат даьнна ха я, хIанз а кхай тIара цхьа машин мара моша масса дIайихьаяц.

Фу хиннад-теш, сеца хIана латт транспорт? Махулла сихагIа доакъар Iалашде деза, сиха ха ма йий хIанзаръяр, хIаьта, Экажкъонгий-Юртарча отделене цу хьакъехьа дукха даь хайра хIама мичад доаккхал де.

Шийга даьча хаттара нов. Албогачиева йоах: «Фу дергда аз, трактористаш ии. Аушеви Евлоеви хIанз мара балха хьа ца баьхкача. ХIанзчул тIехьагIа цар трактораштa заправка яле, уж агрегаташка хьежа балале кхы а дукхагIа ха дIагIоргья.

— Массехк километр гаьнара ханнахьа балха хьадахка тхона а магац, — яхаш, бехказа бовла гIерт механизатораш. — Хьалха трактораца хьаккхувлар тхо кхай тIа, хIанз из трактор кхыча участке дIахьожаяьй, тIаккха тIехьадисар бехк бий тха.

Из бакъда, механизатораш транспортаца ханнахьа балха хьа ца кхувларах нов. Албогачиева бригаде болх беча дукхагIа йолча машинаша хIара дийнахь дукха ха йоаккх сайца латташ.

Кхы цхьаькха гIулакх а дувл балха новкъа. Делкъийга е цIабаха е столове баха хIама даа дезаш хул шофераш. Из бахьан долаш а комбайнаш сеца латт. ХIаьта совхоза механизаторашта делкъийга даа хIама кхашка хьакхухь. Из духхьал совхоза болхлошта мара дац, хIаьта новкъостал де баьккараштa кхача тоъац. Повараша уж лаьрхIа кийчдац даа хIама.

Иштта уж санна дола лоадам боаца кхоачамбоацараш бахьан долаш Экажкъонгий - Юртарча отделене доакъар Iалашдара деча балхий темпаш лоха я.

Цу тайппара хьалаш да (лакхера сурт) цу совхоза Наьсар-Кертерча отделене а. Трактораш йохар бахьан долаш делкъел тIехьагIа кхо сахьат даллалца сеца лаьттар укхаза машинаш. Техпомощь а е передвижка а ца йоагIаш шоаш ремонт йир механизатораша.

Массехк тонн мара моша доакъар хьатIаданзар укхаза дIаьхача дийнахьа. Фу бахьан долаш? Экажкъонгий - Юртарча отделенера дараш санна да-кх укхазара дараш а.

Уж лоадам боаца хIамаш дIадаха-м мегаргдар.

Т. ЛОРСАНОВ.

Сурта тIа: «Экажевский» совхоза Экажкъонгий - Юртарча отделенера нов. Албогачиева кулгалдеча бригаде механизаторий бехках машинаш сайца латт.

ЛАКХА ХЬУВКЪАМ КХЕБАЬБ

—ТIадоагIача шера хургболча хьувкъама лард йоллара эггара лоархIамера дар лерттIа лаьтташ кийчдар да, — йоах Шаьла района «Джалка» яхача совхоза шоллагIча отделенерча къахьегамхоша. Укхаза ка бола ялаташ чуйица баьлча зябь аха болабелар. Шин сменах болх а беш 335 гектар лаьтта аьха баьннаб отделене. Лаьтташ хIанз а оахаш латт. Укхаза бIаьстан юхье яха цхьаккха гектар лаьтта ца дита лаьрхIад механизатораша.

Шоай денна норма 170—180 процент кхоачашъеш къахьегаш ба трактористаш АлуевгIар дай воIи, Бекбулатов, кхыбараш.

Дийнахьа шекара свекла чуэцаш боахк совхозе. Отделене комсомольски организаце секретарь волча Агатиев Салама кулгалдеча комсомольско-кагирхой звенос бIаьш центнераш шекара свекла дIаяхьийтай заводе хIанзле.

250 гектарах 85 гектара тIара шекара свекла чуийца баьннаб отделене. Кулгалхоша оттаьча графиках 4500 центнер пачхьалкхенна шекара свекла дIалла езаш бар механизатораш. Бакъда цар хIанале дIаеннар 5700 центнер я. Планах 190 центнер мара йоацача юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 400 центнер гаргга йоаккх шекара свекла.

М. ГАЦИЕВ.

ТОЛАМАШ ДАЬХАД

Дика къахьийгад «Гудермесский» яхача совхоза кхоалагIча отделенерча механизатораша.

ШоллагIа шу да цу отделене Эскиев Шамсуи Турлаев Освати керте латтача звенос шекара свекла кхею. 65 гектара тIа дIайийнай цар из культура. Укх шера лерттIа гIулакх деш хиннаб механизатораш шоаш дIайийначa культура. Лаьтташтa ханнахьа минеральни удобренеш техай, кхозза хий диллад, культиваци яьй. Цудухьа дика хьийкъай шекара свекла, хIара гектара тIара 200 центнер мерзача овлай йоал царна.

ХIанз чуйинна силос йоллаш боахк механизатораш. Бантаев Iаьлас, Решидов Ризвана, Желубков Сергея кулгалдеш йолча агрегаташа норма 13 гектар мара йоацача 15—18 гектара тIара чуэц силоса лаьрхIа доакъар.

Зябь дукхагIа ахар дикагIа долга кхетадеш ба отделене. Зябь ахара план кхоачашъе гарга ба механизатораш. ХIанзле 600 гектар аьхай зяба. Зяба аьхача лаьтта хий дехк.

Гуйран ялаташ дIаде лаьтташ аьха боалаш латт отделене. Дика къахьегарца белгалбаьннаб трактористаш Джамалов Вази, Висуров Бек. Дийнахь-бус 16 гектар хиллал лаьтта оах цар.

Чуйнна къахьегаш боахкача наха лерттIа хьалаш вIаштIехьа даха деза.

Ханнахьа кинофильмаш, лекцеш хилац, радио яц. Массехк цIагIа мара электричество а чуйиллаяц.

М. АЛБОГАЧИЕВ,
тха собкор.

СОВЕТСКИ СОЮЗЕ ГIОЛЛА

ВОЛЖСКИ НИЗБАР

ЯРОСЛАВЛЬ. Ярославски мотораш хьадераша хьаяь йола керда «ЯМЗ-240» яха дизель серийно арахеца йоляра кийчо еш я. Цун опытни образецаш оттаяьй боккха низ болча дай-мехка автомобилашта.

Ярославски заводо арахецача йиъ такт йолча дизелашта юкъе эггара чIоагIагIа низ болаш ба из 12-цилиндрови мотор. 369 говра низ ба цун, хIаьта цунна турбокомпрессора мотор оттабича 5 бIаь говра низаца кхоачаш лакхлу цун мощность.

ТИРКА ЙИСТЕРА БЕШАМАШ

МОЗДОК (Къилбаседа-ХIирий АССР). Цlаьхка ца хиннача тайпара дика хьийкъаб укх шера терски ахархой Iажаш, кхораш, комсаш. Хьалха дIаяхача хана кIезига мара пайда ца эцаш хинна лаьтташ, хIанз Терско-Кумски яхача канала чура хиш а дехкаш боккха сомий хьувкъам лу лаьтташ а хинна дIаэттад. Духхьала укх тIеххьарча шерашка 14 эзар гектар хула сомийн комсийн бешамаш хьахиннай.

Бешамаш лелаераша Тирка йистерча бешамашкара эггара хьалхара сомий вагонаш дIаяхьийтай мехка къилбаседа районашка.

НАЗАХСТАНА ХЬОАСА

АЛМА-АТА. Семипалатински областа Жданова цIерахча совхозе даьккхача тхах 40 эзар костюм хьаялла эипаш хургда. Иутыша юхе вIашагIбеллача цу ахпустынни лаьттай кердача боахама хIанз 50 эзар устагIа ба.

Укх гуйран деношка Казахстане итт миллион гаргга долча жена тIехьара хьакъоастаде дезаш да Iоахарий. ХIанзлехьа царех ахаш лерга даьннад. Чимкентски областа дукккхача боахамашка укх шера баьча Iаьхара тIера юккъера лаьрхIача доаккха тха 9 бIаь грамм я. Целинни крал

боахамаша пачхьалкхенга тха дохкара шера план кхоачашъяьй. Планал совгIа тха пачхьалкхенга дохкаш я Алма-Атински, Уральски, Малхбоален-Казахстана областашкара колхозаши совхозаши.

КОНТРОЛЕРА ТЕШАМЕ ГIОНЧАШ

КИШИНЕВ. Изделеш хьаеча хана уж дика йий хьажара цахадлаш тIахьожам лоаттабергбола автоматически средстваш хьаяр—советски дефектоскопи дегIайоалаяра керда хIама а хинна дIаэттад. Цунна хетаь яр Кишиневе хинна ерригсоюзни Iилма-технически конференци.

Изделеш дика я е яц хара тIахьожам лоаттабеш йола дукха прибораш арахецаш я хIанз вай мехка. Дефектоскопически аппаратураш хьаяьраш продукци хьаеча хана из дика я е яц хайтара хоам бергбола установкаш хьаеш ба. Цо торо хулийтаргья лакха сухал йола технологически процессаш караерзае, къаьстта турбайи листопрокатнии производстве а караерзаеш.

ДУНЕН БIАЬ МЕХКА

МОСКВА, «СССР-е хьаяьй». Из йоазув тIадола продукци дукха хIама ца эшаш дунен бIаь пачхьалкхенашка бIаргаго йиш я. Машинаш, оборудовани, наха дукхагIа эша товараш лоаттаду советски предприятеша. Мехка дуккхача экономически районаша юкъарчал доацаш бувзам лоаттабу.

Алтай—Вьетнам. Цу адресах дукха мовхьаш дIакхухь. Барнаульски машиностроителаша цу доттагIлен мехка дIаухийт редукционни охладителаш, теплови электростанцешта эша установкаш, чоалханера арматура, гусенични трактораш, иштта кхыйола юрта боахама машинаш.

«СОНАТА» КОНВЕЙЕР ТIА ЙОАЛАШ ЛАТТ

ЛЕНИНГРАД. Наькъа ваьнначун, туристски походе, е духхьал городал ара сакъерда водачун наькъа новкъост хургва «Соната» яха портативни приемник. Ленинграде керда арахец из, массаволчоа йовзача «Спидола» яхача приемника конкурент хургья цох. «Соната» хургья шиъ лоаца, йIаьхеи юкъереи волнаш йола шиъ диапазон, цхьабакъда, «Спидолал» шозза яйгагIа я из — цун дозал цаIи ахи килограмм мара дац.

Е киса лелаеча фонарика шин батарейка е, «Кристалл» яхача ялх элемента цунна кхоачамбалла электроэнерги лу.

Удароупорочни полистиролах яьй «Соната» корпус. Наушникаштеи антена дIачуоттеи моттиг я цун оагIо тIа. Духхьал электрически сетаца приемникага болх бе торо хулийт лаьрхIа оттаьча выпрямитела.

(ТАСС).

МЕЛ СПЕЦИАЛИСТАШ БА СССР-е?

Мел специалисташ ба СССР-е лакхереи юкъера специальни образовани йолаш?

Цу хьакъехьара бокъонца техка яьнна тIеххьара даннеш йоалаю «Вестник статистики» яхача журнала сентябрьски номер тIа.

Соахка 15-гIа ноябрь хьатIаэттача хана мехка халкъа боахаме болх беш 11.250 эзар специалист вар (1913 шерарчул 59-зза дукхагIа). Царех лакхера образовани йолаш 4548 эзари юкъера специальни образовани йолаш 6.702 эзари. Берригаш а дIалаьрхIача мехка ва 16,2 миллион специалист; царех 5 миллион гаргга бараш пенсионераш шоай цIагIарча боахамашка болх беш бола нах, эскаре гIулакх дераш ба.

ДукхагIа бола специалисташ — кхалнах. Лакхера образовани йолаш бараша юкъе цар дIалоаш 52,6 процент, хIаьта специальни юкъера образовани йолаш болча болхлошта юкъе — дукха хIама ца эшаш 63 процент.

Специалисташ эггара дукхагIа ба (3 миллионал кIеззига тIех) дешара заведенешка, юкъара образовани луча школашка, культурно-просветительни учрежденешка болх беш; 2294 эзар специалист — промышленни предприятешка; 1.756 эзар— унахцIено лорaяра учрежденешка; 904 эзар — Iилмани Iилма-тохкамеи учрежденешка, конструкторски проектни организацешка (гIишлош хьалъяра эша гIулакх дерашкара дIаиккхача), геологотохкама организацешка; 457 эзар — колхозашкеи совхозашкеи; 446 эзар гIишлош еча организацешка; 440 эзар — транспортеи бувзамеи предприятешка, и. кх. дIахо.

1957 шера 1 декабре денз 1964 шера 15 ноябре кхаччалца мехка халкъа боахаме болх беш бола специалисташ 1,6-зза дукхагIа хиннаб. Эггара дукхагIа хиннаб — 2,4-зза цу юкъа товароведаш. Мехкарча торговле культурни боарам лакхбара дукхагIа теркам тIабохийташ хилара тешал деш дола дог гIоздоаккха бакъдар да из. 1,9-зза дукхагIа хиннаб экономисташи экономисташ-статистикаши. Цун маIан да укх тIеххьарча шерашка промышленни предприятешкара, гIишлош ечара, юрта боахамера экономически болх дикка тоабенна хилар. Инженераш 1,8 эзар дукхагIа хиннаб.

Теркам тIаозаш я юрта боахаме болх беш болча специалистий дукхалах йола даннеш. Мехка я 38,3 эзар колхози (чкъаьрий лувцараш а тIехьа лаьрхIача) 10,075 совхози. Цига болх беш ва 14 эзар гаргга дипломированни инженер а волаш, лакхера оборазовани йола 116 эзар специалисти юкъера специальни образовани йола 341 эзар специалисти.

Специалистий дукхалга диллача дукхача хана денз дунен тIа хьалхарча моттиге латт Советски Союз.

(ТАСС).

МОСКВА. 11 сентябре «Сокольники» яхача парке хьайийлай Дунен халкъашта юкъера «Хими промышленносте, гIишлош хьалъеча, юрта боахаме» яха выставка. Цунна юкъе дакъа лоацаш ба 21 мохк.

СУРТА ТIА: выставка территоре тIа.

Е. Кассина сурт.
ТАСС фотохроника.

Партийни вахар

БОАХАМА — ДУКХАГIА ТЕРКО

КПСС ЦК мартовски Пленум хинначул тIехьагIа ший болх эргабаьккхар «Ингушский» совхоза партийни организаце, дукхагIа уйла тIаэхийтар къахьегамхой коммунистически сакхетам дегIабоалабара, цар къахьегама хьинар лакхдара. Пленума сецамашка хьежжа керда торонаш гучайоахаш, царех пайда эцар дуьйцаш собранеш хилар массайолча отделенешка, бригадашка, фермашка. Къьостта уйла тIаяхийтар партийни организаце парте мартовски Пленума сецамий чулоацамах нах кIоаргга дIакхетабара. Цу гIулакхна оарцагIбаьхар дикагIа бола агитатораш, коммунисташ. Юрташка, кхашка, наькъашта йисте дIаоттадир тайп-тайпара итташ плакаташ, хьалтехар лозунгаш, тIахьехамаш.

Цу идеологически балхо дикка новкъостал дир партийни организацена боахама хьалхашка латта декхараш кхоачашдара нах оарцагIа баха, яхаш дувцар коммунисташа укх денощка хиннача шоай отчетно-хоржама собране. Лоацача хана чуийна дальхар ка бола ялаташ. Из хьувкъам чуэцача дукха бар хьокхаме къахьега механизатораш: Умаров, Энгиноев, Арсамаков, кхыбараш.

Ка бола ялаташ пачхаьалкхенна дIадалара задани эггара хьалха укх шера тIеххоачашъяьй совхозо. Планал совгIа дIаденнад 1500 тонн кIаи мукхи. Хьабаьнна пайда — 60000 сом. Маца хиннай совхоз из санна йолча цифрах доккхал де йиш йолаш? ЦIаккха а хиннаяц. Дика да совхозе хьажкIий, гидуаргий, шекара свеклай хьувкъамаш а. ХIанз сихбенна уж чуэца гIерташ боахк болхлой.

Укх гIеххьарча хана дегIааха йолаенна совхозе экономика. Рентабельностагахьа хьалхара гIа баьккхаб цо. ХIаьта а, йоахар коммунисташа, сатийна Iе йиш яц, дукха да кхоачамбоацараш, доагтIача тайпара боахама доал де Iомаденнадац вай. Партбюро секретара нов. Терлоева отчетни доклада тIа а, къамаьл даьраша а дукхагIа бийнар хьайбай боахам бар. Тамаш а яц. Iалаьмате доккха зе ду цо совхоза. Духхьал укх шера хьалхарча ялх бетта 37000 сом ахча хьоарчадир фермаша совхозах. Лакха ба дулха центнерага дIабоза мах. Масала, бежан дулха центнерага цIаьнах 41, 66 сом долча дIадахийтад 272 соми 30 кепити, хIама ца эшаш ворхIазза дукхагIа. Иштта деза да хьакхий дулх, шура.

Мичахьара IотIадетталу уж сомаш, малав бехкевар? Из вай фермашка хинначоа ховрга, йоахар коммуниста Булгучев Мажита. Доакъара мах бе хац вайна. ХIанз вай кхашкарча наькъашка хьежача а ховрга из-м. Автомашинай кузоваш лакх па яр бахьан долаш дукха силос, йов Iолегаш, ший ханнахьа чу па эцарах мошa хьажкIаш IажагIьала йолаеннай, кIезитлу пун хьоанал. Иштта IотIадеттал дулха центнера кепигаш.

Укх шера совхозе Iангара дакхха дезаш да 2473 бежан, 7929 устагIа, 4084 хьакха, 187 говр. ТоъаргIий царна Iалашдаь 5562 тонн гIожа доакъар? Хьожаргда вай. Планага диллача хIара устагIа Iа даккхара 3 центнер гIожа доакъар эш, говра 27 центнер, фуражни Iатта (уж совхозе 934 ба) — 23 центнер. ДIадагардича царна 5000 тонн совгIа гIожа доакъар эш. ТIаккха юхедиса 1503 бежан? ДIадахача шера санна гIо де тхона яхаш лоалаха задача боахамашка каьхаташ ахийта дезаргдийхьогI?

Пожа доакъар Iалашдеча хана шоаза партийни бюро дийцар из дош. Бакъда, гIулакха анализ яцар укхаза, тахкацар. Цига даь къамаьлаш кердадаха хьожаргда вай лоаца. 26 июле. Бюро гулбеннаб фермай заведуюшеш, бригадираш, управляющеш. ШоллагIча отделене управляющи нов. Гуноев. «Ший ханнахьа оттадаьй бюро гIожа доакъар Iалашдара дош. Ялаташ чуэцаш мукъа доацаш цу гIулакха дукха уйла яьяц оаха хIанзалца. Тахан дена сихбергба оаха из болх. Кхоачашъергъя план!».

18 августа. Бюро юха а вIашагIкхийтта ба управляюшеш, бригадираш, фермай кулгалхой. ШоллагIча отделене управляющий нов. Гуноев: «Ший ханнахьа оттадаьдар бюро гIожа доакъар Iалашдара дош. План кхоачашъе маганзар тхона...» Цхьатарра ши бюро, цхьатарра ши постановлени. Цхьаккха бехктокхаме эзавац, бехк баьккхабац...

Вай из масала доаладир партийни бюро доахан Iангара дахара мел уйла еш, коммунисташ мишта оарцагIбоахаш хиннай аьнна дIахьокхар духьа. Нагахьа санна бюро членаша хьалхагIа гIулакх кIоаргга тахка а техка из дош партийни собране оттадаьдаларе 20 ди дазалехьа юха вIашагIтоха езаргьяцар бюро, хIаьта каьхата тIа юсаргьяцар решенеш а. Цудухьа йоахар къамаьл даьча коммунисташа эсала болх баьб бюос.

Тесса леладу совхозе Iана доахана помещенеш кийчъяра гIулакх а. Дукха заседанеш, совещанеш хиннай из дош дувцаш. Бакъда, хIанз а хувцаденна хIама дац. Таханарча дийнахьа цаI тоаяь помещени яц жа чудохка. Тховнаш Iочу а иха латт уж. ДIадахача шера духхьал шелалах лазараш а хулаш 520 совгIа устагIи бежани делар совхозе. Из урок йицъеннай укхаза.

— Помещенешка цхьайолча хана кранашчура хих ша а бийя гIув тIара ведаращца хий кхухьар оаха, — йоахар собране хьакхий ферма ветсанитаркас Сосновская Таисия Валентиновнас. Дукха ха я фермана ремонт е еза. ХIана а дIадоладаьлац из гIулакх, ремонтникаш маца боагIаргба хоьш а дац. Iа а да гарга гIерташ.

Цхьаькха гIалат а хиннад партийни бюро балха юкъе. КIезига уйла яьй по казраш дIа-юха хьожаяра, лахара, кхетам балара. ХьалхагIа из фу саг ва а ца хьожаш кхоалагIча отделене 4-ча бригада кулгалде вахийтар коммунист Даурбеков Жамалда. Из цига дIавахача дена телха йолаелар къахьегама дисциплина, сахиллалца бригада коа латт тракторaш аха дезаш лаьтта доллашехьа а, шоай белам болча хана чуболх механизатораш, иштта балха хьа а боагIа. Ка бола ялаташ чуэцача хана бригада кхай тIа па оардаш, йоккхача участка тIа, кIи касараш дисадий «ханзар» коммуниста. Гучадьиначул тIехьагIа цгиара арда а аьрда 50 центнер хиллал кIа совхозе дIахьош а комбайнашта хьа па эцалуш дисад из йоахар по.

— Кхоана дена со балха араваргвац, — аьлар Даурбекова трибуна тIа хьалтIа а ваьнна. Кхы ала хIама хиланзар цун. КхоалагIа саг а йоалаяь болх ца беш цIагIа вагIа коммунист Коригов Уматгири а. Бехктокхаме хIана эзабац уж, йоах къамаьл даьраша, сенга хьийжай бюро?

Дукха ба совхозе шоай декхар довзаш, денал дола коммунисташ. Масала, цхьоалагIча отделене управляюши нов. Хамчиев. Силос чуэца йолаелча техника ца тоъаш бисар механизатораш. Са де хIама дац аьнна кулг а тесса Iергвар цхьавар. Хамчиев царех вац. Цу сахьата хIирий мехка а ваха цIена комбайн а йоалаеш вера. Хов цунна нахага болх байта, дIайха дош ала, царна балхах доагIар дIадала. ГIожа доакъар Iалашдеш боахкача механизатораштеи доахан леладераштеи хьалхе а 200 тонн йол дIаелар по. Фу леладу Iа, юкъара доахан мела ма дусаргдий хьа. Йоахар цхьаболча бюрократаша. Цу дешашка ладувгIанзар управляюще. ХIанз хьажал? Планал совгIа 483 тонн совгIа гIожа доакъар Iалашдаьд отделене, иштта кхоачашъеш латт силос кийчъяра задани. ЦаI отделени яц совхозе уж санна хьокхамаш долаш.

ЙоагIаш йола моттиг дIалаьцаяц совхозе комсомольски организаце. Доклада тIа а моттиг хиланзар пох дош ала. 55 комсомолец ва совхозе. Къона низ, парте тешаме новкъост. КIезига уйла тIаяхийтар цар вахара партийни бюрос.

Вайна карагIдаьннар, Iалашдаьр долаш хургда, гучаяха еза керда торонаш, лаха деза боахам рентабельни болх беш хургбола наькъаш. Вай кхоачамобацараш дувц сихагIа уж дIададахьар духьа, йоахар коммунисташа.

Гуш да КПСС ЦК мартовски Пленума решенеша партийни организаце бехктокхам лакхбаьлга. Хьалха санна кхоачамбоацараштa хьалхашка бIаргаш дIакъувлац коммунисташа. гучадоах шоай гIалаташ, наькъаш лех уж дIадахара. Из белгало къаьстта загадоацалуш яр отчетно-хоржама собрани.

Совхозе йоккха партийни организаци я — 60 коммунисти 8 кандидати. Царна новкъа яп моллагIа хало. Дийцача дешаех вывод а яь боахаме политически, идеологически болх тоабергбола решени йир собране, хержар керда партийни комитет. Парткома секретаьалла хержар КПСС горкома инструктор хинна Котиков Ахьмад.

М. ЗАНГИЕВ.

ПАРТИЙНИ ГIУЛАКХАШ ДИЗЗА КХОАЧАШДУ

Шерагара шерага рентабельно болх беш хьайоагIа Грозненски районера № 3 йола сомийн баьца даарийн совхоз. Районе эггара лакхагIа хьувкъам бола ка бола ялаташ чуийцар укхаза укх шера. Укх тIеххьарча бетташка яьча итогех шура яккхара хьалхара моттиг хьожайир совхоза, шунна елар карара кара тела ЦIе байракх. План тIеххоачашъярах рапорт деннад сомий бешамаш делаераша, дика хьувкъам чуэцаш боахк баьца дaараш кхедераш.

Совхоза болхлоша толаме къовсам лоаттабу коммунистически къахьегама коллектив яха цIи тиллийтар духьа. ХIаьта управляющи нов. Тамбулатов, парторганизаце секретарь нов. Жерновицкая, профсоюза цеховой комитета председатель нов. Гагиев болча отделенена хIанззе а еннай из сийлен цIи.

Цу тайпара толамаш даха йиш хиннай партийни организаце ший болх лерттIа вIаштIехьбаккхарах. Цун учете латт бIаь совгIа парте члени кандидати. Производства доархIамегIарча участкашка дIа-хьа нийсбаьб беррига коммунисташ.

Совхоза парткомо (секретарь нов. Осецкий) цахадаш йоакхо ю коммунисташ партийни гIулакхаш кхоачашдеш хилийтара. Цунга дулургдари из кийчвалари теркал а деш мара партийни гIулакх тIадиллац цхьанна коммуниста. Цудухьа, моллагIа партийни гIулакх кхоачашдеш хилча ше а дегIаух коммунист, новкъостал ду парте боацарий сакхетам лакхбе, коллектива толамаш совдаха.

Масала, массанена хьалхашка хьалкхийнав коммунист нов. Гагиев Руслан. Парткомо духхьашха цунна тIадожадир нахаца беседаш елга, пенгазет арахецача дакъа лацар. Нов. Гагиева дизза кхоачашдора тIадилла гIулакх. Цо хьаьекхар хIара сагаца къамаьл де шийна ховлга.

ДIахо парткомо Гагиев Руслана тIадиллар чоалханегIа дола партийни гIулакх: из хьожавир партийни дешара кружока кулгалде. Уйла а еш дизза кхоачашдора цо тIадилла керда партийни гIулакх. Бригадири производства новатори ше хиларах тарра даим къахьегамхошта цо довзийтар Iилман толашагIа йолча опытан карагIдаьннараш, творчески къахьега дог айдора ладувгIархой. Дика лел производствера цун гIулакхаш а. Укх шера ши план кхоачашъяьй цун бригадо сом гулбара.

Парткомо общественни балха юкъеозар бахьан долаш лакхара къахьегамеи хьинар айду. Боккха болх ба къона коммунисткаш Чичаева ПаьтIамати Умаханова Хедии. Совхозе дикагIбола звеньевойш ба уж.

ПаьтIамата а Хеде а кас-каста беседаш ю баьца дaараш кхедерашца, партеи правительстваи политика дIайовзийт царна, политически къахьегамеи хьинар айду. Боккха болх бу цар цхьаболча наьха кхетамчура ширача замах юхедиса зуламе гIулакхаши оамалаши дIаяха гIерташ. Цар къамаьлаш ду кагирхоштеи кхалнахаи хьалхашка, иразе дахеи толаме къахьегеи новкъарле мел еш долчоа духьала цIенхаштта къовсам лоаттабе нах тIахьех.

ХIаране чу 14 саг волаш йолча цу шинна а звенос хьинарей барттайнеи къахьег. Планах йоагIа заданеш яь ца Iеш, цар тIеххоачашду баьца дaараш чудара хьакъехьара шоай социалистически декхараш а.

Царна дулургдар теркал а деш, коллективо дукхагIа пайда лургбола оагIув а лехаш тIадоха коммунисташта партийни гIулакхаш.

Белгалбаьнна дика болх баьб коммунисташа Кольченко Антонинаи Поздиякова Зинаидаси. Царна тIадилладар совхоза къахьегамхой вахара хьалаш мишта хьожилга. Цар новкъосталца чуIе цIенош а денна 22 болхлочун дезала тоадир шоай вахара хьалаш.

Коммунисташта Алекщенко Анвайнеи Витушев Халидаи тIадиллад «Совхозе гIолла гIа боах крокодила» яха сатирически пенгазет арахецар вIаштIехьдоаккхилга. Пенгазето чIоагтIа эхь ду ширача замах юхедиса зуламера гIулакхаш лелалераштa, кхерам тувс балхах къехкараштa, корта бохо маларaш мелараштa, хулиганашта, общественни ружкъах ка еттараштa. Сатирически пенгазетаца хан-ханнахьа арадувл фотогазет а. «Бовзий шоана ер нах?» аьнна керте яздаьча йоазонна кIала хьалтох общественни порядоки социалистически общежите бокъонаши телхаерий сурташ.

Массаза а дукха нах хул газета гонахьа. Наха цIенхаштта безже бу «Крокодила» зийнараш. Пенгазето яьча критиках зе дезараш сихха чакхдоах. Цунах доагIар ше ду общественносто. ЛертIара баьнарий гIулакхаш цIенхаштта дувц болхлой собранешка. Кхьметтел административни взысканел а чIоагIагIа IаткЪ лертIара баьнараштa общественносто бехктокхаме озар.

Чоалханеи бехктокхамеи партийни гIулакхаш тIадожадаьд коммунисташта нн. Тамбулатоваи, Красильщиковаи, Жерновицкайнеи. Атеистически болх беш ба уж. Укхаза, Мичурина цIерахча поселке болх беш я ворхIагIча денна адвентистий дына секта. Дынах тешаш волча хIара сагаца къаьст-къаьста беседа ю коммунисташа, гучадоах дынах тешарий гIулакхаш, дIахьокх дынах доала зуламаш.

ХIанззе а дукха хIама даьд цар. Масала, сектах хьа а къаьстта дына гIулакхаш дитад МироновгIар Любаси Мариси. Дукха вIашагI а беттадуш ламазаш делгеи хIара шотта дийнахьа гуллуген дитад дынах тешараша. ХьалхагIа, балха ара ца бовлаш ламазаш дора цар шоатта дийнахьа.

Шийна тIадилла партийни гIулакх дизза кхоачашду коммуниста нов. Алексанов Арама. ШоллагIча отделене шурий-товарни ферме агитатор ва из. ХIара къахьегамхочун сакхетам, культура лакхъе гIерташ шийна могар ду цо, беседаш ю. Цун инициативах ферме хьайийлай сайрийнара школа. Цу чу йоагув дешар Iомадаьд 20 совгIа доярка, скотника, кхыболча къахьегамхоша. Ала деза, царех цхьабараш 50 шерал гIех ха йолаш болга. Иззал шоай ха йоллаше дешаш ба нах. Дешара уз тIаэзар агитатор ва.

Иштта Алексанова инициативах зIамига беш яьй фермана юхе сомий гаьнаш а егIа. БIирандийнахьа болх а беш хьайбаш лeладераш шоаш ба уж гаьнаш егIараш.

Беркатеи творчески вахарца яхаш я совхоза партийни организаци. Шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбоахаш долча цун керттерча хьалех цаI да партийни гIулакхаш нийса дIа-юха нийсдари, коммунисташа уж дизза кхоачашдеш хилари.

А. КУИМОВ,
КПСС Грозненски райкома инструктор.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI, 21 сентябрь, 1965 шу.

ВорхI шера план ханал хьалха кхоачашъяра хьинар кхо па деш къахьегаш я Грозненски «Электроприбор» яхача завода коллектив. Цу коллективе даим хьалха латташ хьабоагIа слесараш Поплутин Юрийи Алешин Владимири. Шаьшхе коммунистически къахьегама ударникаш ба. ХIара бетта план 115—120 процент кхоачаш а еш, хIанзлехьа ийс бетта задани кхоачашъяьй цар.

Сурта тIа: слесараш Поплутин Юрийи Алешин Владимири кийчъяьча оатхалга хьожаш ба.

И. Плиева сурт.

ЧУРЧА ТОРОНЕХ ПАЙДА А ЭЦАШ

Швейно-трикотажни производственни объединене коллективаша шера яхь а йоаржаяь валови продукци арахецара бархI бетта план кхоачашийр 100,5 процент. Дика къахьег № 1, 3, 4, 6 йолча фабрикай коллективаша. Тешшаме ала йиш я цар ворхI шера план ханал хьалха кхоачашъергья аьнна. Дика толамаш даьхад кхыча фабрикаша а. Производстве массала хьалха латташ ба нн. Мишина, Самородова, Дубинина, Колзоева, Мартазова, Зазоева, кхы дуккхабараш.

ЧIоагIа раьза а хинна хьаллаьцар объединене предприятеша Москверча, Ленинградерча предприятей болам. Ах шера пхе тайпарча продукце деш хинна зе лохдаьд укхаза, хIаьта продукце ши тайпа рентабельность дикка лакхъяьй.

Дика пайда эц фабрика коллективаша керда техника, дикагIа йола технологи производстве юкъейоалаярах. Духхьала цу гIулакхо 26 эзар сом пайда баьб объединенена, тIаккха рационализаторски предложенеша 13 эзар сом кходаьд. ХIана укх сахьата кийча раскройнии экспериментальнии боахамаш цхьан предприяте вIашагIтохара дувцаш ба.

Ужи кхыдола декхараши кхоачашдеш семилетка толамца чакхъяккхара шоай хьинар па кходеш къахьег объединене фабрикай коллективаша.

И. ЦЫГАНКОВ,
швейно-трикотажни объединене керттера экономист.

№ 8 ЙОЛА АГИТАТОРА БЛОКНОТ

Ара а яьнна, язбеннараштa хIанз дIаухийт КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» 18-гIа номер.

«КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш — вахаре!» яхача рубрика кIал язъяьй «Ударни тайпара тIуэца тIехьагIа чуийю культураш» аьнна керте яздаь КПСС обкома юртбоахама отдела заведующе Ф. Юрченко статья.

Грозненски вагонни депо начальника А. Янушевича язъяьй блокнота тIа «Вагонни депо производственни эстетика» яха статья.

Агитатора чIоагIа пайдана хургда цехера къахьегама овсарле мишта лакхлу хьахьокхаш йола цифраши факташи, къаьстта хержача бесашца хоадаь цIенош, болх беча хана ду таташ мамогга лаьгIдалийтар, нийса, Iилмо ма яххара йола вентиляци оттаяр санна йолча материалий подборка. Блокнота агитатораштa могаду иштта производственни эстетиках лаьца йола беседа кийчъеш пайда эца метаргдола литература а.

«Бежгалара даташ» яхача разделе язъяьй 1965 шера октябрь бетта Варшаве хургйолча VI Дерригдунен профсоюзий конгресса хетаьча материалий подборка.

«Семилетка хьалха латтараш» яхача рубрикана кIал язъяьй «Сий дола Хьалипат» аьнна керте яздаь В. Снеткова корреспонденци. Цу тIа дувц Советски районерча Ленина цIерахча колхоза коартолаш лелаеча звено звеньевой йолча Музыкаева Хьалипата карагIдаьннарех лаьца.

«Агитаце опыт» яхача разделе я «Агитатора дешо дегаш айду» яха КПСС Ленински райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе В. Пискунова статья.

Дунен халкъашта юкъера хьала темаех лаьца язъеш я «СССР-и мукъадаьнна мехкаши» яха И. Соколова статья.

Цул совгIа, номер тIа язъяьй «Сатира дитта тIа» яхача темах йола материалаш.

Дика вIаштIехьбаькхаб болх

Эггара хьалха бIаргагушшехьа а везалуш хул цхьавола саг. Иштта ва «Малгобекнефта» НПУ чуйоагIача ремонтно - механически цеха начальник вола Яндиев Керам. Безаме велакъежаш хул из ше нахаца къамаьл деча хана. ЧIоагIа теркам тIабахийте ладувI цо моллагIчунга, эшаш дола гIо ду. Цудухьа къона вале а сий ду цун цеха коллективо.

Пхи шу хьалха мастералла балха вера нов. Яндиев ремонтно - механически цехе. Балхах кхеташ а ший фу де деза ховш а хиларах юххьанца дена теркалвир из НПУ кулгалхоша. ХIаьта «шоай саг» санна тIаийцар РМЦ болхлоша а.

Массанахьа, эшача а па эшача а ядар цехе трубаш, аьшнеи болатеи гIовраш, станокашта гонахьа ухкар металлически шолхаш, уж дIа а даьхе цехе порядок оттае оалаш саг вацар Керам балха валехьа. Цо вIаштIехьдаьккхар из гIулакх, дIахо йодача хана а цехе цIено лоаттаелга вIаштIехьдоаккхилга дийцар цо болхлошка, геттара раьза хинна хIара болхлочо хьаллаьцар из дика гIулакх. Ше-ший станока гонахьа цIена хулийтаргйолаш декхар тIаийцар болхлоша.

Бакъда, каст-каста металлически шолхаш дIадаха дезаш хиларах дукха ха йовра болхлой. Де дезаш дар вIалла ха зехьа йоаергйоаца гIулакх вIаштIехьдоаккхилга, цехо производственни план кхоачашъяра а IаткЪар кулгашца шолхаш дIадаха дезаш хилар.

Яндиев Керама кулгал а деш шолхаш хьа а гулдеш дIадоахаргдолча механизма чертеж кийчдир РМЦ дикагIболча рационализатораша — слесараша, токараша Уценко Павела, Плиев Оарцхос, Храмов Ивана, Луценко Ивана. Шоаш хьа а йир цар из чоалхане йоаца установка. Шера 800—900 сом пайда боал цу рационализаторски предложенех. Иштта маьхера предложенеш кхы а тийннай РМЦ рационализатораша. ДукхагIа рацпредложенеш деларна белгалбаьнаб нн. Луценкои Плиеви.

Рационализаторий гIулакхах дика пайда балга, а из ледара дита мегаргдоацилга а ховш вар Керам, цудухьа цар дика болам хьаллацарал совгIа цу динача юхьига хьалха эттар из. Цул тIехьагIа дукха пайдане предложенеш тийлар рационализатораша, царна юкъе эггара маьхегIа яр токарни станокий мощность лакхъяра хьакъехьа яраш. Цехерча эрригача станокий шера йола овсарле ши процент гаргга лакхъелар уж предложенеш балха юкъейоалайича.

Нов. Яндиева ше а тийннай дукха маьхера предложенеш. Бурильни инструменташ Iойоассаяреи тIайоттареи балхаш кулгаца дора Керама уж процессаш кхоачашъергйола установка хьаелга вIаштIехьдаккхалца. Шера 1700—1800 сом пайда боалаш я из предложени. Шийна тIадилла гIулакх тешшаме чакх а доаккхаш кулгалде харга хьежжа балха тIа лакхву саг. Мастер волаш шу совгIа ха мара яккханзар Керама. Цеха инженералла хьожавир из. ХIаьта хIанз ши шу даьннад из РМЦ начальник вола. Керама цIаккха а боабаьбац шийх бола тешам, из гуш да РМЦ балхага хьежача.

БархI бетта план 105 процент кхоачашъяьй цехо. Цхьаккха бутт хиннабац нов. Яндиев начальникалла вахийтача дена цехо план кхоачаш ца еш. Цо сиха а дика а кийчду МалгIабика мехкдаьттахой заказаш, уж чоалхане а хала а хиларах бIукъожабац болхлой коллективо, из бахьан долаш укх тIеххьарча шин-кхаь шера коммунистически къахьегама ударний яха сийлен цIи еннай шигарча 35 болхлочоа. Царех ба Ярыжев Зелимхан, Иванов Александр, Анисим Владимир, Бузуртанов Iаьда, Лолахоев Хьасан, Энгиноев Саварбик, кхыбараш.

Коммунистически хьисапе къахьегаш ва ала йиш я цар начальниках Яндиев Керамах а. Производственни гIулакхаш тоадарал совгIа ший знаней боарам лакхабоаккхаш а ва из. Техникум яьккха хиларах кхоачам а ца беш Грозненски мехкдаьтта института ялхлагIча курсе заочно дешаш ва из.

П. КУНИЕВ.

Октябра 48 шу дизар дездара яхье яьннай кога гIирс беча фабрика эррига цехаш, сменаш, бригадаш. Дика толамаш доах № 3 йолча цеха коллективо. Массаза план тIеххкоачашъю цар. ХIаьта ийс бетта план ткъоалагIча сентябре кхоачашъе лерхI. ТIехдика къахьегаш ба коммунистически къахьегама ударник Нисанов Соломон. ХIара денна норма 160 процент кхоачашъю цо. Иштта дика толамаш доах Рябич Александра а. Цар арахеца продукци лакха дикал йолаш мара хилац.

СУРТА ТIА: С. Нисанови А. Рябичи болх беш ба.

И. Плиева сурт.

ДикагIа бола машинисташ

Халкъа боахама мовхьаш тIалола а пассажирски а итташ поездаш дIаухийт Грознерча станцера хIара денна. Октябра хьалхарча вахте а этта машиннаькъахоша дукха доагор кходу, планал совгIа дIаюххухь мухь.

Къаьстта дика рейс йир укх денощка тепловоза машиниста Каргинов Батраза. Планал совгIа 519 тонн мухь тIабола поезд графикал хьалха дIаккхачийтар цо кхача езача. Иштта планал совгIа беза мухь ийца 40 минут хьалха дIаккхоачайир ший поезд Дудургов Карим-Солта.

Уж санна дика къахьегама толамаш доахаш дукха машинисташ ба депо. Царех ба нн. Колоярцев Владимир, Лунга Иван, Гончар Дмитрий, Алиев Курбан, Боков Султан, кхыбараш.

Уж къахьегама толамаш дезача цIей сийна кийчду машиннаькъахоша.

Г. АНОХОВ.

ИЙС БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 48 шу дузача денна сийленца накъа а йодаш семилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра эррига торонаш оарцагIа яьхай Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективо. Шерра яхь йоаржаяьй установкай коллективаша.

Яхье хьалха латтачарех я нов. Абасалиев керте латтача установка коллектив. Сийрда мехкдаьтта продукташ арахецара ийс бетта план кхоачашъяьй вурийттлагIча сентябре. ДIахо кхы а дикагIа къахьега дош деннад цар. Установки коллективе хьалха латт нн. Баранова, Бирелькина кулгалду бригадаш.

Иштта хьинар совдувлаш, чурча торонех мамогга пайда а эцаш къахьег нов. Побиреев керте латтача установка коллективо. ВурийттлагIча сентябре кхоачашйир цар а ийс бетта задани. Дика къахьегарна белгалъяьннай нов. Немова керте латтача бригада коллектив.

Къахьегама темпаш кхы а лакхъеш къахьег эрригача завода коллективаша.

П. ФОМЕНКО, экономист.

ЗАМАНЦА ХУВЦАЛУ ВАХАРА ХЬАШТАШ

ХIанз тIеххьарча хана керда еш йола квартираш зIамагIа елга нийсадац аьнна хетадала тарлу. Иштта хеташ хилча нийса хургдац. Хувцалуш латтача заманца хувцалу наьха вахара эррига оагIонаш. Квартирах лаьца вай дувцаш хилча, ала деза цIенош зIамагIа мел хул наха дикагIа лоархIаш а, леладеш аттагIа а хилар. ДIаяхай шийгара хьал нахага дIахьокха гIерташ могачар гIалаш санна доккха цIенош деш хинна ха. ХIаьта уж цIенош леладеш нах чулоаттабеш хинна ха а дIаяьннай. ХIанз цIенош дIахьокха па а деш, вахара деррига хьалаш кхоачашдергдолаш ду. леладеш махулла аттагIа хургдолаш. Цул совгIа квартирашца нах сихагIа Iалашбе йиш хул. Цудухьа квартираш зIамига яле а, вахара хьашташ дизза кхоачашду цар.

ЦIеной майла зIамига хиларга хьежжа хила еза цу чу оттаеш йола мебель а. Цу гIулакха чIоагIа теркам тIабахийтаб хIанз вай мехкарча мебельни фабрикаша. Москве хьайийлача «Мебель—65» яхача выставке хьокхаш я кховзткъе итт мебельни фабрикай продукци. Миштад хIанзара мебела хьисапаш? Мебель кийчъераща шоай керттера декхар лоархI цIагIа оттаю шифоньер, истол, гIанд моллагIа хIама цхьалха а, лелаеш атта а, махулла кIезигагIа моттиг дIалоацаш а хилийтара. Отделка а хувцаеннай. ХIанзара мебель сурташ доацаш, герга ца а еш саьнаш долаш ю, цхьаккха декоративни догамаш а дац. Хьалха хинначул дукха дикагIа я из лелаяра. цу тIа бархI процент кIезигагIа лоац по моттиг а.

ТIеххьарча хана цIенош кийчдеш дукхагIа а лелаю дикагIа а лоархI секционни мебель. Промышленносто хьаеш хиларах маьха еза а яц из. Цу секце цхьайола оатхалаш стандартни я, цудухьа ший безам болча тайпара вIашагIйолла йиш я уж.

Иштта дика лоархIаш я сборни секционни мебель. Истола, гIанда, дивана, кхыйолча хIамай оатхалий комплект эц тика чура, тIаккха царех шийна хозагIа, дикагIа хетача тайпара цIагIа эша хIама дукха къахьега ца дезаш вIашагIйолла йиш я.

Цхьаькха а да мебель ечар теркам тIаозаш: из да тайп-тайпарча къамий Iадалашка хьежжа мебель кийчъяр, масала, моттигерча дахчах из хьаяр, къаман дукхагIа безача бесах, кхычар а. Ала деза, цу хьакъехьа Нохч-ГIалгIай республикерча фабрикаша кIезига болх баьлга. ХIаьта бе-м боагIар. Укх тIеххьарча шин шера лаьрххIа болх беш хинна комисси хьежар 2800 тайп-тайпарча мебела образецашка, царех ахаиел дукхагIъяраш во а могаль производствера дIаяккха оттайир. Бакъда, Грозне арахецача продукцена вIалла Iаткъанзар из. Тикашка ди тIехьагIа дукхагIа хулаш латт геттара йоккхий, хIанзарча модах йоаца шкафаш, тайпара сурташ тIадийхка буфеташ, лакха букъ бола диванаш. Хоза ца хилар совгIа еза а я уж. ХIаьта Грознера фабрикаш дика продукци арахеца йиш йолаш йолга ховргда тIеххьарча хана цар арахийцача кIаьдача гIандашка хьежача.

Цхьайолча городашка, Волгограде, Горьке, болх беш я лаьрххIа мебель йохка тикаш. Уж тикаш я бахача наьха цIеной хьисапе хьаяь, цIа кийчдеча бесса мебелах кийч а яь. Иштта латта мебель харжа аттагIа да, хIаьта продавецаша а хьехам лу ийдархошта. Геттара дика дар иззамо тика Грозне хьаелларе, хIаьта мебельни фабрикаша а ше арахецача продукце дикалга а хьожаш из тоаяра беррига теркам тIабахийта беза.

Ш. ЕВЛОЕВ,
архитектор.

НАХА БАРКАЛ ОАЛ

Дукха ха яц «Чечингсельстроя» шоллагIча гIишлой-монтажни управлене гIишлошъераша Нажай-Юртарча болхлошта хьалдеча бархI квартирах латтача цIеношта лард елла.

Нов. Тимиргиреев Юсупхьажас кулгалдеча каменщиккий бригада коллектив сиха яьлар пенаш детта, хIаьта цар санна ханал хьалхагIа шоай балхаш йистедаьхар нов. Билалов Абуязит керте латтача плотниккий бригада а. Иштта массане хьинаре къахьегарах лаьрхIача ханал хьалха чухайццар цхьан цIеношка бархI дезал.

ХIанз шоллагIа цIенош хьалдола а даь лакхача къахьегама темпашца бу шоай болх гIишлошъераша. Сиха барал совгIа дика а бу цар из. ЦIенош хьалдотташехьа отделочни балхаш а ду бригадо. Болх сеца цхьаккха минут а нийслац. Из карагIдоал царна хIара болхло шишша-кхоккха говзал йолаш хиларах. Эшшача хана плотникех каменщикаш хул, хIаьта каменщика плотниккий болх а бу.

ХIанз шоллагIа этаж етта бала боахк гIишлошъераш, цхьоалагIча этаже отделочни балхаш дIадоладаьд. ХIара денна нормаш 150—170 процент кхоачашъю камещникаша нн. Атамаев Гилане, Мударов Авде, Сатабаев Хьамзата, кхычар.

Кхы а дукха гIишлош я укхаза хьалъе йолаяь: паччахьалкхен банк. 320 сага лаьрхIа школа (Алерой-Юрта). 1966 шера май бетта из йистеяккха лерхI, хIаьта дукха ха ялалехьа хьехархошта чуIе цIенош а да кийча хургдолаш.

Районе бахача наха доккха баркал оал гIишлошъерий коллектина.

А. МАГОМЕТОВ.

Дика кхеяьй хьажкIаш

Соахка гурахьа дена вIаши яхье а яьнна дика хьажкIаш кхеяра кийчо е йолаелар Шелковской района Кирова цIерахча колхоза Ушаков Иванеи Цаболов Георгеи кулгалду механизированни звенош.

200 гектара тIа ялатийнен 100 гектара тIа силосаи йола хьажкIаш хьалкхеелга дар хIара звенона хьалхашка лаьтта декхар. Из кхоачашдара ханнахьа а дика а аьхар цар лаьтта. Цуи тIеххьа галаш йохаеш, лаьтта кIаьдаь шаьрдар духьа макхаш даьхар, дисковани а яь, катокаш токхайир.

Цхьабакъда, цох а кхоачамбаь Iанзар механизатораш. Дика чу а дуийташ хий диллар цар хьажкIаш дIае кийчдаьча оахама. Лаьттах гIор а енна оахам чIоагIделча ширдаьнна кхо дилла а болабелар уж. ХIара звеноrа шишпакхоккха лафет хилар моттигера удобренеш Iан дIоахала дIакхухьаш. Цо торо хилийтар хIара гектара тIа 8—10 тонн удобрени йилла. Цул совгIа, цхьаьца центнер суперфосфат а тессар механизатораша хIара гектара тIа.

БIаьсти яьлча а сатийна багIанзар ужаш. Оахама макхаш дахарца цхьана, шоалагIа хий дилла доладир цар. Хий дилла лаьтта маьлхар додашехьа макхаш а даьхе, дисковани а йийя мара дIаецар цар хьажкIаш. Иштта дика гIулакх дир хьажкIашта тIаьннначул тIехьагIа а. Хан-ханнахьа дир оасараш, кхоалагIа хий техар догIа деттача установкаца, хий тоххашехьа кхоачашдир укхаза хIара гектара 0,5—0,6 центнер аммиачни селитра тохилга а.

Даьча гIулакхашка хьежжа дика хиннай хьажкIаш. Дизза кхоачашдаьд шоаш тIайийца социалистически декхараш Ушаков Иванеи Цаболов Георгеи. Цхьабакъда, яхье котта-м Ушаков Иван ваьннав. ХIара гектара тIара 38—40 центнер хьажкIаш чуэц цун звенос, план 26 центнер мара йоацача. 35—36 центнер хьажкIаш йоал Цаболов Георгена а.

— Хьувкъам дика хилара чIоагIа лоархIаме хилар хиш деккар, — йоах звеньевойша, кхы а дукхагIа хий кхачийта лерхI цар тIадоагIача шера кхеергйолча хьажкIашта.

ХIанз хоза латтача хана вIалла йоа а ца еш еррига хьажкIаш чуийца яхара тIагIертта къахьегаш ва шаккха а звеньевой. Комбайнаш тIа хиннав уж шиъ. Кхы а йиъ комбайн я хьажкIаш чуэцаш. Дийнахьара нормаш дикка тIеххоачашъю А. Потнева, С. Кучерявенкос.

Иштта дика вIаштIехьдаьккхад хьажкIаш хьатта дIакхухьилга а уж цIенъелга а. ХIанзле 120 гектар гаргга хьажкIаш чуийцай колхозе. 260 тонн совгIа хьажкIаш дIаеннай паччахьалкхенна.

И. ХОЛМОВ.

Грозненски «Трансмаш» яхача завода цехий коллективаша шерра социалистически яхь йоаржаяьй юртбоахама эша машинаш дукхагIа арахецараи ворхI шера план ханал хьалха кхоачашъяраи. Цунга хьежжа дика да цар къахьегама толамаш. Валови продукци арахецара бархI бетта план тIеххоачаш а еш, планал совгIа арахийца продукци бIаьш эзараш сома маьха я.

Къаьстта дика вIаштIехьбаькхаб ший болх механо-сборочни цеха коллективо. БархI бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй, планах лаьрхIачул совгIа арахийцай тракторий прицеп. Цу гIулакхо вIаштIехьалийтад 70550 сом паччахьалкхенна пайда бе. КарагIдаьннач ох кхоачамбаь Iеш бац цеха болхлой. Къахьегама темпаш кхы тIа а лакхъеш ийс бетта план укх деношка кхоачашъе лерхI цар. Къаьстта дика къахегарца белгалъяьннай ин. Захарченкое, Бунтышева, Дорошенкое кулгалду бригадаш. ХIара сменах нормаш 155—165 процент кхоачашъю цар. ХIаьта дIабахача бетта план 161 процент кхоачашйир.

Кхы а дикагIа къахьегаш я цунца яхье яьннача механически участка коллектив. Валови продукци арахецара ийс бетта план хIанзлехьа кхоачашъяьй цар. Ер бутт боллехьа тIабоагIача бетта чотах арахецаргья эзараш сомаш мах бола юртбоахама машинаш. Новкъосташта хьокхам телаш дика болх беш ба Цолоев Ваха, Глоба Владимир, Османов Султан, Усманов Зайнди, Далаев Янус, кхы дуккха бараш.

Сурта тIа: слесараш-сборщикаш Османов Султан, Усманов Зайнди, Далаев Янус болх беш боахк.

И. Плиева сурт.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГIА

«Бизза пайда эца силосни комбайнех». Иштта аьнна яр укх шера 24 августа «Сердало» газета тIа кепа теха араьнна критически статья. Статья тIа дувцар Гудермесски района «Дружба» яхача совхоза моша доакъар Iалашдара болх эсала, лел, транспортни средстваш ца тоъар бахьан долаш болх ца беш сеца латта езаш хул силосни комбайнаш яхаш.

Цунах лаьца Гудермесски производственни управлене начальника нов. Б. Бычихина тхога язду:

«Критически статья тIа белгалдаьха кхоачамбоацараш цу совхозе хинналга бакъда. Силосни комбайнаш сеца ца латтийта совхоза эша транспорт дIахьожаяьй. ХIанз «Дружба» яхача совхозе лерттIа болх бу силосни комбайнаша.

Дика хьийкъай хьажкIаш

200 гектарах хIара гектара тIара планах 28 центнер мара йоацача юкъера лаьрхIача 45—50 центнер фуалъяьха хьажкIаш яргья тхона. Соахкарчул кIезигагIа пайда баргбац тхона укх шера, хIаьта соахка 20 эзар сом гаргга хилар пайда, хьажкIаш дика хьувкъарах.

Соахка эгара дикагIа хиннаяр тха совхозе Матаев Берсас кулгалдеча механизированни звенос хьалкхеяь хьажкIаш. ХIара гектара тIара 56 центнер фуалъяьха хьажкIаш чу а ера цо.

Матаев Берсий звеночул хьажкIаш вогIа хьал ца кхее дош а денна, цунца социалистически яхье яьлар тха звено а. ЛерхIаш хиннар кхоачашдара агротехнико маяххара дика гIулакх де дезар хьажкIашта. Из болх дIаболабир тха звенос соахка гурахьа денз. Оахош аьха лаьтта кIаьдаь тоадир оаха. ДIа а кхухьаш ширдаьнна кхо диллар, хIара гектара 5—6 тонн кхоачийташ, цул совгIа минеральни удобренеш тайсар оаха кхоккха центнер гектара тIа.

Са белгалдаккха безам ба укх шера тха звено яхье котъяьнна хилар. Ерригача совхозе а эгара дикагIйола хьажкIаш хьалкхеяьй оаха.

Уж ханнахьа чуийца яхар духьа тIагIертта къахьегаш ба звено членаш.

Л. ЗАХАЕВ.

Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхоза шоллагIча отделене звеньевой.

КЪАХЬЕГАМА ТОЛАМАШ

Урус-Мартана района Мичурина цIерахча колхоза шоллагIча отделене шекара свекла лелаераш шоаш кхеяьча культурай итогаш еш ба.

ДикагIа дола хьокхамаш даьхад Сулибанова Сапията звеной членаша. 52 гектарах хIара гектара тIара планах 180 центнер мара чуэца ца езача 290 центнер шекара свекла чуийцай цар. Дика хьийкъай шекара свекла. Шекар деча заводе цар дIателаш йола свекла цхьоалагIча сортах лоархIаш дIайю.

Дика къахьийгад цу отделене гектарникаша а. Иштта Ражаева Алпатусий участке хIара гектара тIара 255 центнер кхеяьй шекара свекла. ТIаккха Ухаева Iайшата гектара тIара 233 центнер яьннай.

Хьинаре къахьегаш ба заводе шекара свекла дIакхухьаш боахка шоллагIча АТХ-ра шофераш Михайлов Николай, цун новкъостий.

М. АХМАТОВ.

ДОАКЪАР ХУРГДА

Юкъарча хьайбай дика йоакхо ю Сунженски района XIX партсъезда цIерахча колхоза шури-товарни шоллагIча ферма хьайбаш леладераша. Цар керттера теркам хьайбай помещенешта ремонт яраи гIожа доакъар Iалашдараи тIаберзабаьба.

Планах укх шера 4200 тонн силос йолла езаш ба укхазарча ферма хьайбаш лeладераш. Цо торо хулийтаргья хIара беттача Iаттагара дийнахьа 20—25 килограмм шура яккха.

ХIанзале цхьан кIоага чу 2105 тонни, шоллагIча кIоага чу 1800 тонни силос елла баьннаб укхаза.

Моша хьажкIа хьокхача дика толамаш даьхар комбайнераша Шевцов Виктора, Раклов Петра, Чеботаев Александра. Дика къахьегама хьокхамаш гойт цахаддаш комбайнашкара силос йоллача кIоагашка моша хьажкIаш дIакхухьача водителаша Реутов Владимира, Кусов Аксара, Комаровцев Георге. Сиха Iо а йоассаеш кIоага чу дIайоаржайора моша хьажкIаш колхозхоша Михайлов Владимира, Буланов Владимира, иштта кхычар а.

Кийчъяь силос езача гусеничнн трактораща дика тувс.

Силос хIанз а йоллаш я. Цунца цхьана Iалашду гIожа доакъар а. ХIанзле фермана юхе кени горохи уеш йолча вико-кIина смеса дийтта аргIа хьалдаьд. Сихдаь хьайбай помещене юхе хьатIа а увзаш аргIаш деш латт чах. Iалашдаь доакъар меллад а хайна бехктокхамерча сагага дIаденнад.

Iа хьатIакхача дукха ха йисаяц. Цо сихбу хьайбаш леладераш.

Массайолча хьайбай помещенешкара еха асфальт тоаяьй, кормушкашта, корашта, наIарашта ремонт яьй.

В. ОБРЕЗНО,

ферма зоотехник.

ШУРА—ПЛАНАЛ СОВГIА

Дика къахьийгад Наурски района «Терский» яхача совхоза йиълагIча отделенерча хьайбаш леладераша. Сентябрь бетта хьалхарча декаде кхоачашйир цар укх шера шура йохкара план. Планах 332 тонн мара дIаяла ца езача хIанзле 345,6 тонн шурий дIаеннай паччахьалкхенна.

БархI бетта хIара беттача Iаттагара 1760 килограмм шура яьккхай доаркаша. ДIадахача шерараца нийсдича укх шера хIара Iаттагара 443 килограмм шура дукхагIа яьккхай цар. ХIаьта доаркаша Таран Евдокияси, Закаева Кукуси, Куценко Ольгаси хIара шоаш лелабеча Iаттагара 2 эзар совгIа килограмм шура яьккхай.

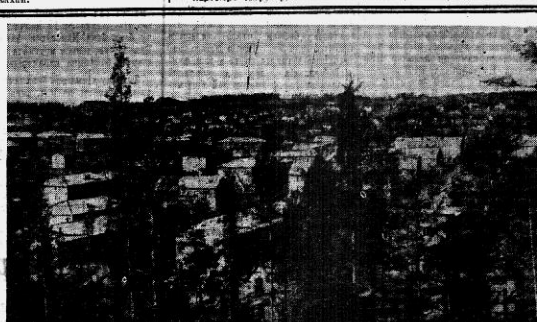
Уж толамаш даха аьттув баьннаб доаркай тIагIертта къахьегар бахьан долаш. Дикача доакъарца кхаьбад цар шоаш леладу хьайбаш. ХьалхагIа гурахьа дIабийна кея тIабаьннача кхашка доажадир хьайбаш. Цул тIехьагIа хьатIаьнна вIашагIъяь горох-кен, хьажкIаш, суданка тIайолча доажадир уж.

Дика вIаштIехьбаьккхаб хьайбаш леладерий болх шурий-товарни ферма бригадира Алимова. Цо лерттIа тIахьожам лоаттабу хьайбаш мецеи хьогеи ца дитара.

ХIанз чуийнна паччахьалкхенна дукхагIа шура йоххара къахьегаш ба тха ферма болхлой.

В. ВОЛГИН,

«Терский» яхача совхоза партбюро секретарь.

Пхи шу хьалха яьсса ядар Вилюй яхача якутски цIимхарча хин йистош.

ХIанз гIа долча листача тайгана юкъе парггIата хIаьржа улл гилрогIишлошъерий Чернышевский яха поселок.

Цига бахаш ба итт эзарнел тIех гIишлошъераш. Цар хьалъю боккха низ бола гидроэлектростанци.

Вилюйски низкхоачачо электроэнергена йизза Iалашъергья еррига алмазаш доаха промышленность а, хIаьта иштта Малхбузехьен Якуте юртбоахама районаш а.

СУРТА ТIА: Чернышевский яха поселок.

В. Тетерина сурт.

ТАСС фотохроника.

ЛОАМАН ДАЬГIЕНАШКА

Вертолет юха а йийрза Iоха лохъелар. Вай республика дуккхача туристий уйла тIаувзача ГаланчIожа Iама сигала бесса сийна талгIеш гучаяьлар.

Укхаза, шортта доакъар долча лоаман даьгIенашка — Ялхаройи ГаланчIожеи Ачхой-Мартана района «Самашкинский», «Лермонтовский» совхозий доахан лел дажаш.

Дика ха лаьттай укх шера лоаман даьгIенашка. Iалаьмате дика доакъар да укхазарча даьгIенашкеи цонашкеи, дIайхеи декъеи латтача деношка даим доахан доажаде торо хиларах дикка дозал тIакхет хьайбашта.

Шаьрача ара доакъар ца тоъарах, лоамашка доахан доажаделгеи укхаза йол хьокхилгеи вIаштIехьдоаккхаш да района боахамаш.

Хоза хьаж йоагIача, хила ма езара ботанически состав йолча аьла токхораша къоарзъяьй еррига лоаман босенаш. Аьлаца увш я клевер, вика, ги дола а кхы тайп-тайпара а баьцаш. Дик...

укх деношка йол хьекха а баьнна цунах сихбенна токхораш еш ба мангалхой.

ЧIоже гIолла готтача лоаман новкъа ГаланчIожара «Лермонтовский» совхоза участок йолча Ялхара долх тхо говрашца. Лакхе хьалтIадаьлча гучадоал Ялхарой хоза сурт. Шаьрача, лоаман босенашка, кхыметтел морхаш хьекхалуча эгара лакхача бовхьашка а латт аьла токхораш. МайрагIа болча мангалхоех цхьабараш эгара хьекхагIа йолча боса а баьнна йол хьокхаш ба. «Укхазарчул толажагIа йол хила йиш яц, укхох концентраташ етта а эшац, духхьал цхьа тух мара»— йоах мангалхоша.

Лохе трактора тата хезар. Укхаза трактор мишта енай хар дийзар тхона. Духхьал мухь кхухьа говраш лела никъ мара боацача укх ГаланчIожеи Ялхароеи мишта кхаьча хила тарлу трактор. Кхыйола материалаш санна вертолетаца енай трактор а укхаза. Бакъдар аьлча, мах дукха-м бода цунга, хIаьта а кхы де хIама дац хIанз долча хьалашка. Укхаза ДТ-20 яхача тракторо дикка новкъостал ду сихагIа токхораш хьатIа а кхухьаш аргIаш деча. Цо торо хулийт Iалашъяьча аьла дикал лорае.

ЛаьрххIа доахан доажадергдола отделени вIашагIйолл укхаза, цудухьа доаханна кхоачамхилал доакъар Iалашде деза.

ДаьгIенашка дIалаьхкача хьайбай боахама бригадираца Анзоров Шобаца къамаьл дир оаха. Сабелгало яьлчахь садовлца говра тIара Iо ца воссаш лелаш хул из.

— Сиха ха я ер, — йоах бригадира, — йол хьалъаца, доахан лоаттадеча помещенешта ремонт е еза, наха эшача кхачан йоакхо е еза, доахан хьакхувлача ваха кхоаве веза, кIезига дац де дезараш.

ГIулакх мел йишар бригадир волча вода.

Укхаза къахьегараш дика нах ба. Доакъар Iалашде 68 саг венав укхаза, хIаьта царех дукхагIа бараш лоацача аьхки дукхагIа доакъар Iалашде гIерташ ба. Масала Раисов Вахас мангалца хIанзле 50 тонн йол хьекхай, Алсанабеков Юсупа — 55 тонн, говраш йоахкача сенокосилкаца Джангуриев Iаьла — 100 тонн йол хьекха ваьннав. Юххьанца хьокхаш вац из лоамашкара йол. Дахача шера 75 тонн йол хьекхар Джангуриев Iаьлас, доахан лоаттадеча помещенешта ремонт йир. Цо цхьан сезонах даьккха ахча 1175 сом хилар.

БугIе дахка ха йолча шинарий Iул доажадеш ва Гапураев Абубекир. Ер кхоалагIа шу да цо лоамашка доахан доажаду. Укх аьхки дика дозал тIакхийттад шинарашта. Контрольни тохкам беча хана гучадаьлар, юкъера лаьрхIача дийнахь а бус а хIара шинара 900 грамм тIакхийтта хилар. Из тIехдика да!

Дика толамаш даьхад Элабиев Алсабик, Элабоев Галаби, Джоватханов Эдосолта, Имхаджиев Хьасан болх беш болча бригадо. Яlача сиргIалгий Iула гIулакх деш я из бригада. Май бетта денз цаI сиргIалг къаьстаяц цар Iулацара. Дийнахь а бус а юкъера лаьрхIача хIаранена 900—1000 грамм дозал тIакхет.

Хала да кхачан продукташи кхы мел эша материалаши цахаддаш лоамашка лоаттае, цхьабакъда, цу гIулакхах а дика лоархIаву Байсангуров Гелани.

Мухь тIа болча говрашта сарралца бе никъ боал Шалаженеи Ялхаройнеи юкъе.

Ши бутт гаргга ха я Бибулатова Тамареи, Бехоева Сацитеи лоамашкарча даьгIенашка бола. Цар декхар да ханнахьа нахага хIама данийтар. Сарралца шоай балхах боахк уж безаме кхалнах, хIаьта шоай декхарех дика лоархIабу уж. Баркал оал царна мангалхошеи скотникашеи.

Дукха доакъар да лоаман даьгIенашка, цхьабакъда, царех бизза пайда эцара де дезараш хIанз а дукха да. ГаланчIоже а Ялхарой а ветеринарни пункташ я, цхьабакъда, медицински яр-м яц. ХIаьта укхаза ахкан замалахь 120 саг хул къахьегаш, царна чIоагIа эш лорий новкъостал.

Эшача гIулакха саг вахийтарал совгIа кхы бувзам бац ГаланчIожаи Ялхаройнеи юкъе.

Цхьабакъда, керттердар никъ ца хилар да. Шалаженеи ГаланчIожаи юкъе никъ буллаш латт, цхьабакъда, тIеххьарча хана цигарча балхий темпаш лаьгIъеннай, хьатIадоагIача шера а никъ билла ца балар кхерам болаш да.

Массехк шу даьннад лоаман даьгIений участкашца даиман бувзам латтаргбола дош ца къоастаду. ХIаьта наг-нагахьа заказех юрейсаш боахамашта чIоагIа дене я.

Доахан доажалу лаьрххIа йола отделени лоамашка вIашагIйолларца къоастаде дезаргдолаш кхы а керда деш увттаргда. Царех керттердараш да, дика никъи лоамашцара тешшамера бувзами хилар.

Г. ПЕТРОСОВ,

юрта боахама министерства керттера зоотехник.

ГЕРГА ШЕКАРА СВЕКЛА

СССР халкъа боахама карагIдаьннарий Выставкерча павильоне дукха ха йоаццаш хьокха оттабаьбар ший тайпара «Шекара герга ВИР 0143» яха овла — свекла.

Цу башха-дикача гибридо шийна чулаьцад доакъара, столове, шекара свеклаех доахка дика мел дола хIамаш. Хьалхарчунгара хьайийцад цо дика хьувкъилга, шоллагIчунгара — гергача формехьа хилар, кхоалагIчунгара — екъа веществаши шекар геттара дукха доаллаши хилар.

Хьувкъарга диллача шекара свеклай хIанзалца хиннача сортел эшажагIа ца хиларал совгIа, царел тIех а я герга свекла. Ерригсоюзни лаьгтанцарча боахама института Московски отделене кхай тIа 1959—1963 шерашка кхеяь герга свекла юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 410 центнер яьлар, хIаьта белоцерковски цхьа ги дола шекара свекла — 315 центнер.

Ленинграда юхе, Тельмана цIерахча совхозе, 1964 шера дIайийнача гергача свекла хIара гектара тIара 304 центнер яьккхай, хIаьта «Ручьи» яхача совхозе — 350 центнер. Дукха совгIа-эшажагIа йоацаш иштта хьийкъай из Ленинградски, Костромской, Рязански, Ярославски, Владимировски, Смоленски областий сортоучасткашка а. Кхы а дикагIа толамаш даьхад Ставропольски края Зеленчукски района Ленина цIерахча колхоза свекла лелаераша. Цига хIара гектара тIара 456,5 центнер яьннай гергача свеклай.

Герга свекла ший формага диллача а гIойленагIа я массайолча шекара свеклаел. ГIулакх мишта аьлча, цу культура массазара сортий форма дIоахал котдолаш, цхьан оагIорахьара йиткъагIа я. Цу сортех йола свекла кIоарга йоалл лаьттах, хIаьта чIоагIача лаьтташка овлаш даржаш а я. Из тайпа свекла чуэцача хана къахьегам дукха а бода, цун овлаш машинаша теда а тед.

Герга свекла лаьттах кIоарга ялац, овлаш даржаш яц, тIагIоллара шаьра я, хIаьта из чуэцара къаьстта техника ца хилча а мегаргья. Ленинградски областерча совхозашка, масала, вIалла хала а доацаш чуэц герга свекла чоалхазнерча свекла оахкачеи коартолаш йоахачеи машинашца. Ханага а йоал из дика. Кхыметтел Российски Федераце Къилбаседа-Малхбузехьарча тIунал йолча хьалашка а элах латташ маьрша Iангара яьлар герга свекла: бIаьстанга яьннача хана хьежача цунах талхарах дIакъаьстар 5 процент мара яцар — доакъара свеклах къастачул 5—6-зза кIезигагIа я из.

Из ший тайпара сорт хьадар юкъарчал доаццаш дувзаденна да тIехваьнна говзача советски биолога, академика Николай Иванович Вавилова цIерца. 1928 шера а тIехьа Красочкин Василена, цу хана къоначa селекционера могадаь дар цо Иранера, Афганистанера, Иракера, Индера, Сирера, Пакистанера, Алжирера, Тунисера, ЗIамигача Азера, Средиземноморья гIайренашкара, кхыча моттигашкара ена свеклай образецаш бокъонца тохкилга. Вавилова къаьстта уйла тIаяхийтар шийна Иранера гучаьннача Дорохшански свеклана. Из овлаш даржаш яц, тIера шаьра я, форма гергагIа йолаш я. Цхьабакъда, цун овлаех 10—12 процент мара екъа веществаш яхкац. ТIаккха Красочкина лаьрхIар иза советски селекце дикагIа дола сорт — дика хьувкъаш, сиха кхачаш, йокъала духьалъотталуш хиларца эргаш дола «Романовски-06» яха сорти вIашагIъяьде. ХIара гектара тIа хьувкъаргеи шекар дукхагIа далларгеи диллача романовски свекла тIехьяьлар советскии кхыча мехкашкарчеи свекла дикагIа долча сортел.

«Шекара герга свекла» яха сорт хьадеш ткъаь итт шера къахьийгад Василий Трофимович Красочкинеи цун гIончашеи. Эзараш опыташ яьй цар лаьттан климатически хьалаш тайп-тайпара долча Белоруссеи Къилбаседа Кавказеи, Воронежски, Ленинградски, Московски, Полтавски областашка.

ХIанз опытни делянкашкара ара а яьнна колхозийи совхозийи кхашка кхаьчай «Шекара герга свекла».

Ший тайпара мерза овла «Шекара герга ВИР 0143» яха свекла хьаярах селекционера Красочкина СССР халкъа боахама карагIдаьннарий Выставка эгара доккхагIа дола совгIатденнад — Йоккха Дошо медаль.

Михаил ИНГОР.

(АПН).

ЧХЬАГIАР ДАККХА ДОЛАДЕННАД

Наурскии Шелковскойи районий дуккхача комсий бешамашка кхачаш латт дика хьийкъа комсаш. Комсаш кхеераша шоай хьинар ца кхоаеш хьийгача къих камаьрша мах белар лаьтто. Из дика гуш да 1964 шера Червленски чхьагIара заводо 1633 тонн мара комсаш чакх ца яьхача метте, укх шера 6000 тонн совгIа комсаш чакх а яьха, 425.000 декалитр чхьагIар ду материалаш йоахаргхиларах.

Укх шера дукхагIа хургья арахецача чхьагIара ассортимент. Масала, керда арахецаргья 5000 декалитр. Каберне яха десертни опытни чхьагIар, дукхагIа арахецаш да Ркацители яхача сортах дола мистал кIезигагIа йола чхьагIараш, хIанзле а 10000 совгIа декалитр кийчъяьй Каберне Сапиравии яхача сортех долча цIеча столови чхьагIара. Укх шера эгара хьалха арахецаш да заводо Сильванертерски, Ркацители, Терски маркаех дола столови чхьагIараш. Терек яхача тайпаех дола портвейнаш, Наурски десертни, кхы дола чхьагIараш.

Селлара дукха комсаш чакхйоахилга лоархIамера гIулакх хилар теркал а деш, Червленски чхьагIара завода коллектив апрель бетте а денз кийчъяла йолаелар чхьагIар даккха. Шоай ханнахьа тоайир насосни прессови боахами. Укх шера чхьагIар даккха завод кийчъеш кхы тIа а ПНД-5 яха ши пресс столовии десертнии чхьагIараш дахар духьа шиъ вытрационни стекатель оттаяьй. Дукха болх баьб технологически процессашта автоматизации механизации еш, укх шера заводе оттаяьй гIаьнарча тIахьожамах болх беш йола пульт, деннеи бийсаннеи 5000 декалитр декъа чхьагIараш доаха даим брожени лоаттаю лини.

ЧхьагIара промышленностерча Iилманеи техниканеи керда карагIдаьнна хIамаш даим производствана юкъекхухь завода специалисташа: чхьагIарех органически минеральни соединенеш еттилга, дIоахдеш, шелдеш, кислород тохаш уж кийчделга, вай республике эгара хьалха цу заводе кийчдергда чхьагIараш ультрозвукаца. Еррига стационарни тара бокъонца йиста нийсъяьй, кхы тIа хьалъяьй 100 эзар декалитр чугIоргйола аьшкабетонни емкосташ. Белалцеи гIонна эшача материалашцеи Iалашъяьй завод. Техминимум хьийхаьчакхъяьккхай беррига болхлошта.

Укх шера хьалу чхьагIараш къаьстта дика хилийта аьнна доккхий декхараш тIайийцад шийна чхьагIара завода специалистий коллективо. ЧхьагIар дара йоккха говзал йолаш болча Ярмуш Дмитрий Петровичагара, Вдовин Николай Алексеевичагара, Бобрышева Нина Алексеевнайгара опыт хьаIомаеш ба къона специалисташ.

Тешаме, гIулакхах дика кхеташ кулгалду Паров Махьмада Къамбулата комсаш чакхйоахача. Къахьегам дика вIаштIехьбаккха харах, технологи дика йовзаш халарах докха беркат доал. Цу цехерча дуккхача болхлоша шолха говзалаш Iомаяьй, хIаьта из бахьан долаш болхлой низ кIезигагIа а ийшар. 1962 шера укх шерара яраш миссел йола комсаш чакхйоахаш 140 болхло хиннавале, укх шера уж чакхъяхара эшаргвац 95—100 саг. мара.

Ше дика бригадир хилар хьахьекхал укх шера сменни заданеш даим 130—135 процент кхоачашъеш волча Мусаев Iийсай Исраила. Комсаш чакхйоахачеи чхьагIар ду материалаш кийчъечеи болх ритмично а оперативно а хилийтара доккха новкъостал ду Дюкарева Лидия Ивановнас кулгалдеча лабораторе. Оборудоване цахаддаши авари йоацаши болх белга вIаштIехьдоаккх слесараша А. Кривова, А. Пенхасова, М. Кулебякина А. Денискина, кхычар, электрика А. Латая.

Коммунистически хьисапе къахьег болхлоша З. Худжина, Р. Баймурадова, Б. Битирбиева, С. Нитвина, М. Ахмедова, дуккхача кхычар. ЧхьагIар арахеца сезон дика чакхъяккхара доккха новкъостал ду «Грозвино» трестерча центральни лаборатора заведующе нов. Аракчеева Нина Ивановнас кулгалдеча специалисташа. Болх дIаболабеннача хьалхарча деношa хьахьекхар деннеи бийсаннеи 400—500 тоннага кхаччалца комсаш чакхъяха низ кхоачаргболга. Цахаддаш заводе ухаш латт тоаеннача комсех етта йола колхозийи совхозийи автомашинаш. Комсаш чакхйоахача ханна заводе цIаккха а сацац шушашка чхьагIар чудуттара болх. В. В. Цивуавадзе начальник волча чхьагIар доахачеи В. И. Мазиашвили начальник волча шушашка чхьагIар чудеттачеи цехий коллективаша лекхар тIайийцад бетта программа 25 сентябрь хьатIакхоачаш йистеяккха аьнна. Заводе шерра яьржай коммунистически къахьегама тIехьара яхь. Пхе цехаи участкаи коммунистически къахьегама коллективаш яха цIи еннай, хIаьта из сий дола цIи яккхар духьа къовсам лоаттабеш я завода еррига коллектив а.

Арахецача продукце структурага диллача кхы заводаш санна йоацаш ший тайпара я тха чхьагIар ду завод. Комсаш меттел, комараш а сом а чакхбоах заводе. Укх шера результаташа хьахьекхар, юрта боахама къахьегамхоша укх шера дика хьийкъа комараши соми кхебаь, хилар хIаьта ший стандарташка диллача керда болча хана бохка йиш йоацаш а соми чхьагIараши даха дезаш а из хилар.

Укх шера заводо чакхбаьккхар 500 тонн совгIа сом ба, хIаьта цунах колхозашеи совхозашеи Iалашдаьдац завода кхоачамхилал сом тIабахилга, республика дуккхача районашка хIара шера керд-керда сомий бешамаш сом тела йоалалушехьа а. Цудухьа, тхона хетачох, сом кхебеча моттигашка керда сом чакхбоаха специализированни заводаш яхканза яргьяц.

Укх тIеххьарча шерашка арахецача чхьагIарий ассортимент шеръеннай, арахеца доладаьд наха чIоагIа хоатташ дола керда тайпа чхьагIараш. Заводе боккха болх дIаболабаьб керда чхьатIараш хьадараи хIанзалца хиннараш тоадараи. ХьалхагIа денз лаш хьадоагIаш да бешкои подвалой ду чхьагIар. Белггала иштта да а из. Лоаттадеш чхьагIарга 3—4 шу дакхийтара подвалаш ца хилча яргьяц, массе хана Цельсе 16—18 градусал тIех-эшашагIа йоаца температура а йолаш. ХIаьта цу гIулакхa иштта кIал яха еза чхьагIар чулоаттадергдола подвалаш. ЧхьагIар деча Червленски завода а «Грозвино» объединене кхыча заводий а хьалашка цу тайпара подвалаш яха йиш яц гоннахьара дерригa лаьтташ хиш кхаш хилар бахьан долаш. Лаьттан кIалхара хий а башха кIоарга ялац. ЧхьагIар чулоаттаду цу тайпара подвалаш яха мегаргья завода 4—5 километр мара гаьна йоацача «Брунный» яхача совхозе, лаьттана кIалхарча хиво новкъарле ергйоацача. Из дика гуш да дукхача хана денз цига йолча чхьагIар лоаттадеча кагийча подвалашка хьежача.

«Грозвино» объединене кулгалхоша майрра къоастадир дIайийна хIамаш ца хьувкъача бурунни гIомарашка керда совхоз юллилга вIаштIехьа а даьккха, кхы тIа а шортта комсаш хургйола гIулакх вIаштIехьдаккхара дош. Иштта, майрра хьалъе йолаеза подвалаш а, хIана аьлча укх шере а денз кийчъергйолаш я чIоагIдалийта дIаоттадечеи маркаех долчеи чхьагIарий 50 эзар гаргга декалитр.

Цул кIезигагIа лоархIам болаш дац чхьагIар доаккхача хана хьакъестача хIамаех шоалагIа пайда эцареи кхы тIа а хIара шера 35—40 эзар сома маьха продукци хьаяреи цех заводе хьалъяра дош а. Из объект хьалъяра эша проектно-сметни документаци йизза йолаш я. «Грозвино» объединене тхона новкъостал де деза 1966 шерре а денз из объект хьалъе йолаяра эша ахча лаха.

ЧхьагIара промышленность рентабельни а дукха пайда луш а я. ЧхьагIар деча Червленски завода коллективо ший дерригa низаш тIалохийтаргда ха ца йоаеш лоаццача ханашка комсаш чакхъяхара, мехка дукхагIа дика чхьагIараш далара, накопленей план кхоачаш а тIеххоачаш а яра.

Б. ХАЗАНОВ,

Червленски чхьагIара завода керттера инженер.

«СЕРДАЛО»

3-гIа оагI. 21 сентябрь, 1965 шу.

МАСТЕР—ХЬЕХАРХО

ДИКАЧА НАХАХ

Профтехдешара 25 шу дизара накъадолхаш

Техника дукха езаш ва Муталиев Бекхан. Советски Эскаре гIулакх деш волча хана, хетаргахьа, цудухьа нийсенна хила мег из механиккий школе. Цигга Iомайир цо самолета механика говзал. Арме Iомавеннав из къахьегам беза, тIадилла гIулакх ханнахьеи дикеи кхоачашде. Ишттa оамал йолаш ва Бекхан хIанз «Грознефтеразведка» яхача треста ремонтно-прокатни цехе электросварщик-автоматчик волаш болх беча хана а. Новкъосташта юкъе дикагIа болча говзанчех цаI лоархIаш ва Бекхан. Керда жел дар довза гIерташ, из балха юкъедоаладеш къахьег цо.

Цкъа цхьан дийнахьа мастера Василихин Борис Ивановича болхлошта йийцар флюса новкъосталца турбашта сварка еш йола керда метод. Халеи, гIалат ца воалаш болх бе безаши, маькара хила везаши, цунца цхьана пайданеи яр из метод. Эггара хьалха из метод караерзае волавелар Муталиев. Лоацачa хана метод кара а ерзаь, бурильни турбашта толамца сварка е волавелар Бекхан. Грозне эггара хьалха балха юкъейоалайир из метод.

Из метод балха юкъейоалаяр бахьан долаш мехкдаьтта промыслашка лакхъелар къахьегама овсарле. Металл ходир, бурильни турбашка дIадодар массехказа чукнахьа даьккхар.

Дукха ха йоаццаш Бекхана караерзайир кIоаргга буруь тохача бурильни насосий клапанаштеи гнездаштеи наплавка ю кердагIа йола кхы цхьаькха а метод. ХьалхагIа дIакхувсар юаенна клапанаши гнездаши. ХIаьта хIанз, из метод балха юкъейоалаяр бахьан долаш, хьалха йоаккхаш хиннaчул цкъаи ахаззеи дукхагIа ха йоакх цар болх беш. Цо йиш хулийт дукха средстваш кхое.

Общественни порядок лораеш вола дружинник ше хиларах тарра дукхаза соцабаьб по хулиганаш. Из бахьан долаш цунна еннай парте Ленински райкома Сийлен грамота.

Шийна карагIдаьнначох кхоачам беш вац Бекхан. Из деша вагIа Грозненски мехкдаьтта института сайрийнарча отделене. Кастта цо хьаэцаргда мехкдаьтта оборудованена ремонт еча инженера-механика диплом.

Укх гаргтарча шерашка автоматически хургйолаш я хIанз Бекхана болх беш йола цех. Тешам а бенна, станокаш автоматаш дIалургья таханарча сварщикага, кхоана хургволча инженерага.

М. Пашков, автора сурт.

ХIара шера дукхагIа хул профессионально - технически дешара мастерашкареи хьехархошкареи вахаро дIадехараш.

Ала деза, царех нонагIа бараша шоай болх дика лелабелга. Балха юкъекхувл дикагIеи толашагIеи мел дар. Цкъарчоа хета тарлу кхыча мастерел фу сов долаш ва Сергеев Юрий Петрович, училища дукхха мастераш санна ва-кх из а, аьнна.

ХIаьта бокъонца эийча... шоана гучадаргда цунах доакха белггала долагIудаккхаш. Дукха ха яц Юрий Петровича ремесленни училище яьккха а, техникуме деша ваьгIа а, хIанз из ше ва мастер, воспитатель. Тахан из волча училище деша боагIа кагий нахи мехкарийи, кхоана гIоргба хIанзарча аппаратурацеи дикагIа йолча приборашцеи Iалашъяь йолча заводашка балхаш де, цар кулгаша лелаергья йоккха сухали лакха температуреи йола чоалхане технологически процессаш.

Мел лоархIаме а я кагийча нахаи мехкараштеи хьалхара заняти. Цу дийнахьа дего хержача говзалца духхьашха вIашагIкхет уж. Нагахьа санна дог раьза долаш хьалхара заняти чакхйоале, дешарцара безам совбоал цар.

Духхьашха деша баьхкараштa училища йованийт мастера, бакъбола говзанчаш а болаш хIанз производстве болх беш болча шоай выпускникех дувц. Производствера керда мел дар довза деза кагирхошта. Цулухьа ГАРО, «Красный молот» яхача заводий толашагIа бола болхлой каст-каста хьоашагIа боагIа училище. Дешара дань ца Iеш, шоай говзал дика караерзаяра а кагирхошта новкъостал ду болхлошца вIашагIбеттабаларо.

Шийна ховр безаме дIалуш хIаравар дика Iомаве гIерт мастер Сергеев.

Производственни дешара процесс дIахьоча хана Юрий Петровича зийра токарни станока тIа оатхалаш хьае Iомалуча дешархочо Оздамиров Лаьчас, гIалаташ деш хилар. Цунна новкъостал де лаьрхIар мастера. СаббарагIа дIа а хьехаш, ше новкъостал а деш гIалат ца воалаш болх бе Iомавир цо зIамига саг. ХIанз чоалханера тема караерзаеча а гIалат ца воалаш толаме болх кхоачашбу дешархочо Оздамирова.

Занятеш дIайолаеча хьалхарча дийнахье а белгалъю Ю. Сергеева кагирхошца къахьегама культурах е еза беседа.

Кагирхой Iомалу оборудовании инструменташи лорае. Шенхашта хьалдех из лораелга бе-башха ца хетачаргара. Балха моттиг цIена лелайойя техника кхерамзлеи бокъонаш мишта кхоачашъю хьожаш дежурни ва. Бокъонца цIена хилча мара балха моттигаш хьаэцац цо смена чакхъяьнначул тIехьагIа. Нагахьа санна цо замечани йойя, из кхоачашъе декхарийла ва хIаравар. Шенеи лостам болаши я цехашка. Цена лелаяра цехашта юкъе дIахьоча конкурсашка даима массаз а санна хьалхара моттиг йоакх Сергеева.

Дукха терко еш лувц Юрий Петровича цехе инструменташ мишта лелае еза. ХьалхагIа ишттa дар: кладовойра хьайийца инструменташ шкафа чу дIа а яхке дIаводар мастер. ХIаьта дешархочо шийна ловча бесса — лелайора уж. НонагIа йолча хана бIеха йолаш юха дIачуйохкар, хIаьта цхьаьраш балха моттиг йолча ухкийсар. Цу тайпара хьал кхы дIахо ла йиш йолаш дацар цехашка. Инструменташ лораяра приспособленеш хьайир. ХьалхагIа бIеха йолча бесса Iокхийса инструменташ хIанз бокъонца цIен а йий мара дIаяхкац. Дика шаьръеш лак хьекхар царна. «Къахьегама кечалаш» цIена йий а лора мишта ю а хьожаш лаьрххIа цхьа дешархо ва. ХIара дешархочун ши-ший ящик я чертежаши, нарядаши, подкладкаши, резецаши чуехкаш... Мел ха а кхояьй цу чоалхане йоацача «реформа»!

Массанахьа а бIарга Iунал дIакхоач Юрий Петровича: ший дешархоша болх мишта бу, мишта салоI, барзкъа мишта дувхалу, къамаьл нийса дой. Уж шоаш а баьннаб цунга. Нагахьа санна нийса доаца къамаьл хьахезача, вIаши гIалаташ тоаду цар. Саг эади хилар да культурни къамаьл де хар. Хан - ханнахьа арадувл пенгазет. Из сакъердамеи чулоацам болаши хилийта гIерт.

Юрий Петровича дика хов, шийх тийша дукха хIама долга. Кердеи пайданеи мел дар хара а, массе оагIорахьара сакхетам лакха болаш дешархой хьалкхебара а дукха къахьег цо. Юрий Петровича йистеяьккхай культура университет, дукха книжкаш деш, даим йоакхо ю ший педагогически говзал лакхъяра. ХIаьта шийна ховр кагирхошта дIадала гIерт. Технически литература дешара цар безам тIаоза хов мастера. Царца цхьана йоашх цо «Техника—молодежи», «Знание—сила» яхача журналаш тIара статьяш. Терко ю кагирхошка творчески уйла яйтара, рационализаторски предложени яла Iомабара.

Технически творчества республикански выставкашка даим дакъа лоац Сергеев Юрий Петровича воспитанникаша. Масала, дешархоша Васильченкоси Небесскаяси хьайир шарикови оправка, хIаьта ишттa пайдане хIамаш хьаьй Горбатенкоси Ганченкоси, кхыбараша. Уж балхаш белгалдаьхар грамотанца. Бокхача безамца дакъа лоац Ю. Сергеева групперча дешархоша училища тайп-тайпарча кружокашка. Цар оттаьй черчене кабинета лаьрхIа макет, токарни мастерскойна лаьрхIа таблицаш, Ю. Сергеева еннача предложенех хьайир заготовкашта центровани ю станок, из бахьан долаш 5—10-зза лакхъелар къахьегама овсарле. Кхы дуккха а приспособленеш хьаяьй цар.

Технически кружокашка беча балхо уйла яйт дешархошка, шербу цар сакхетам, новкъостал ду творчески къахьега.

Массаза а шийгара хьокхам гойташ кагирхошца болх бу Юрий Петровича царна гIо эшача хана цар вокккхагIа вола новкъост ва из. Кагирхой хьалкхебара дола хала гIулакх дика кхоачаш а деш, кIаьд ца луш керда наькъаш лех цо болхлой гвардега мугIараш сакхетам лакха болча, заделапа - гIулакхаца болча, хIамах бIу къажаргбоацача нахах хьаллиза гIерташ.

ХIамма шек воацаш ала йиш я училища къонача мастерах Сергеев Юрий Петровичах кагирхой кхетамца хьалкхебер ва из, аьнна.

В. ИВАНОВ.

ХЬАЬНАЛА БОЛХ

Ножай-Юрта района Саясан яхача юрта юкъерча школе 8—10 классашта физикеи математикеи хьехаш ва Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен институт йистеяьккха хьехархо Халадов Маце Султан. Цу школе деша ваьгIав из хIанзчул дукха хьалха. Хьехархочун професси дукха езаенна из ше дешархо волаш а дийша а дийша хьехархо хила уйла йолаш вар.

Юкъера школа йистеяьккха ваьлча шийна дагалаьттар кхоачашде низ кхаьчар цун.

1960 шера Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен институте деша а ваха, 1964 шера дийша йистевоал из. Институтера ваьлча ше деша ваьгIача, ший кхоаччара школе болх бе хьожаву Султан.

Гой, юха а школа! Цхьабакъда, хIанз-м дешархо а воацаш, хьалха из санна массадола хIама ха гIертача, доллача хIамана дух тIа довла гIертача берашта кхетам лу хьехархо ва из. Знанешца бола ший безам царга дIабала гIерт хIанз Султан.

Массадолча берага хьинаре дакъа а лоацийташ сакъердаме дIахьу Халадова урокаш. Уроках ше берашта хьехаш йола материал цар дикагIа кхетаергйолаш, тайп-тайпарча методически хьехара методех пайда эц цо. Математика хьехача урока тIа задачаш увттадеча хана, моттигера темаш гойтара пособешца ювза а ювзаш эргайоах цо урокаш. ХIаьта физика Iомаю урокаш, гойтара пособеши Iомаеча темана хиланза яргйоаца приборапи йолча лаьрххIа къоастаьча кабинете дIакхухь цо.

Теорех Iомадаьр практике леладе йиш йолча дайт цо берашка лабораторни балхаш. Ше хьехаш дола предмет дешархошта дукха дезаргдолаш сакъердаме хулийт цо хIара урока материал.

Ший керттера хьехархочун болх барал совгIа дика лоархIаву из школе шийна тIабиллача общественни балхах а. Школе вIашагIъехкай дукха кружокаш. Цу даькъе а математически а кино хьокха Iомабеш а йола кружокаш а. Халадов Султана кулгалду царна. Цул совгIа, школе болх беш я хIара шоатта дийнахьа делкъел тIехьагIа кхо сахьат даьлча дияьдаллалца передачаш еш йола радиоузел. Цу радиоузела газета редактор ва Халадов. Газета передачашта юкъе хьинаре дакъа лоац хьехархоша, лораша, дешархоша.

Ш. ШАИПОВ,
Ножай-Юрта районо инспектор.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАХ

ОКЕАНА ТIАГIОЛЛА ТIЕХ А КХУВДАШ ВIАШКАЕТТА ХIАМАШ

Аэе хьайнача довнашка хьежача, Европейски континенте латта событеш, бакъдар аьлча селла драматично а яц. ХIаьта а, уж сов лоархIам болаш хиларах иланетерча «йIайхача моттигашта» тIера а йоахаш цар шоашкахьа ува дунен халкъашта юкъерча комментаторий уйлаш, цу событешта еча анализа тоъал йоккха моттиг хетае езача кхоачадаьд газеташ.

Дунен кепа йоазон тIа къаьстта а чIоагIа реакци гIоттайир дукха ха йоаццаш хиннача Франце президента инарала Шарль де Голла пресс-конференце, белггала аьлча, цига дийцача цун правительства «юкъарча рынкацарчеи» НАТО Къилбаседаатлантически блокацарчеи гIулаккхаша. Мадарра аьлча, цу организацей, хьакъехьара Франце позици цхьаннена а къайлагIа хIама долаш яцар. Хиннар хIама дац, ший хьашташ кIал а дихьа, наьха экономически е тIема-политически планаш хьалъоттае дагIа йоаца Франци ший къаман хьашташ долаш йолга хьалхагIарчул хьаьдагIеи нийсагIеи инарала бакъдар мара.

Ишта Малхбузен Германи, Итали, Бельги, Голландии, Люксембург а членаш йолча «юкъарча рынке» ший совле хилийта а чIоагIъе а гIерт французски правительство, юртбоахама продукци яккхараи доазол дехьа дIакхахьийтараи ялхнена юкъе йоккхагIа яр ше хиларах тарра. Французаш цхьа бахьан доацаш кхераш бац къовсам тIа дола деррига дешаш 1966 шера 1-ча январе денз хIанз лелаеш йолча берригга членаш цхьатарра раьза хилара принципа ларда тIа а ца къестадеш, алхха голосаш дукхагIа хиларца къестаде лерхIаш йола «юкъарча рынка» хьакъехьарча римски договора статья чIоагI а енна дIаоттарах. Цу тайпарча правило Франце союзникашта-конкурентапта торо лургья цунна аьттув боацаш дола юртбоахама продукци йохкара хьалаш цунна увттаде, хIаьта «юкъара рынок» хьахиннача цу дерригача шерашка из цунна духьала йолаш хьа а йоагIа. Из гIулакх дагахьа а долаш дар цхьаккха а тайпа вIашагIкхийттача Европа идеалий хьакъехьарча къамьлаша дайтаргдац Францега шийна кхачделлача римски договора правилаша яхар, аьнна де Голла пресс-конференце хьакхайкадаьр а.

Малхбузен европейскии американски кепа йоазон комментатораша сел хала вIашагIъелла из «юкъарча рынка» организаци эккхийтар кхерам болаш йола ультиматум санна лаьрхIар из заявлени сихбенна. Цхьабакъда, белггала аьлча, Франце президент иштача «юкъарча рынка» духьала хиларах латтац гIулакх. Латтане а латтац. Цхьабакъда, хIанз эттача хьаьдача хьалашка цо хьалдоацаш дараш «юкъарча рынка» вокх мехкий йоккхийча монополей, къаьстта а ФРГ монополей, хьашташта ца яьлча ца йоалаш духьалъяьннача, юртбоахамеи промышленнии продукци хьаеча шоай йоккхийча производителий хьашташ да. Укхаза, оалаш мадарра, юкъедаьннад «ший коч дегIа гаргагIа я» яха къаьнара кица.

Атлантика шинна [illegible] а оагIорахьа кхы а чIоагIагIа гIар аййир Къилбаседаатлантически блока хIанзарча структурацарча Франце гIулакхий хьакъехьа президента даьча къамаьло. Хови мадарра, цу организацена юкъе Франце ший мукъах йола позици лелаю а цу юкъе США-га доал дахара тIа-тIа дукхагIа гуччахьа духьала йолаш американски инаралий тIема политика эгтара авантюристически аспекташта духьала йолаш Франци хьайоагIа а дукха ха я. Цу тайппара хIанз а, дипломатеца кхайкадаьлале а, цхьабакъда, ши духьа лоапаш хьакхайкадир инарала де Голла: «1969 шерал дIахо ца лоалаш дIадаргда Къилбаседаатлантически блока организаце оттадаьи вай кхел наьха бе йохийташи дола а интеграци оалаш дола а вай кхычар мукъах лоаттаду хьал». Кхыча дешашца аьлча, де Голла белгалдаьккхар, Къилбаседаатлантически договора ха чакхъяьнначул тIехьагIа Франци ший кхел ший бе йолла безам болаш хилар. Цу заявлене, къаьстта а НАТО-с техача кхерамерча гIабаех мохк мукъабаргбола хьадла йола ханаш белгалъяхаро, геттара чIоагIа корзагIа а баьхар, эгIаз а бигар Вашингтонереи Боннереи хьакимаш. Из эгIазал цкъарчоа газетий оагIонаш тIа а гучаиккхар чIоагIача комментарей хьисапе. Франци бехке йир НАТО-на юкъера дIаяла безам хиларах яь ца Iеш, американцашеи цар союзникашеи укх 20 шера из вIашагIйолла гIерташ бIаьш миллиардаш доллараш ахча доалаь йола ерригга блок йохае гIертарах а. Бакъда, Вашингтонеи Боннаи официальни гIозараш шоллагIча дийннахье а кхийтар, кура къамаьл даро де Голль кхера ца варал совгIа, трансатлантически «психологически тIема» цIера тIа хьатта доттар мара кхы пайда беш ца хиларах. Шинна а столице лаьрхIадар гуччахьарча полемикана юкъе ца а долхаш, хьестадалара, низ тIабахьара, кхерам тIатессара методех фу хул хьажа.

Президента де Голла къамаьл даь массехк сахьат даьннача гIолла США президента Джонсонеи паччахьалкхен секретара Раскеи наха хьалххашка тIахьехам бир, «машар лорабеш» хиларах тарра НАТО организаци чIоагIъяра. Американски кепа йоазон тIа хоамаш арадаьлар НАТО структура хувцарах йолча де Голла «конструктивни» предложенешка хьажа США кийча хилара хьакъехьара хоамаш. Кхыметтел французий эзделах пайда эца а лаьрхIар. Хьалха хиннача президента Эйзенхауэра фу хул хьажа юкъедаьккхар массаза а хулача американски инарала когаметта НАТО герзашцарча низий главнокомандующе гIулакха тIа француз хьожаварах дола къамаьл. Цу цхьан ханна американски политикаша битанзар аьрдагIваьннача шоай союзника башка къайлагIа а доацаш низ тIахьолга а. Газетий обозревателашца шоаш къамаьлаш деча хана американски правительства официальни викалаша хьакхайкадора, Вашингтоно хIанзле а хоам баьб Францега, нагахьа санна из НАТО-на юкъера дIайоале, Франци йоацаш а дхаргйолча цу организаце оагIонгахьара «галаккхарга» цун даха дог ца хиларах. Газеташ тIа хоам «аранккхаб» НАТО штаб-квартира Парижера Лондоне дIаяхьара а йоккхен безача маьхеи йола ерригга снабжене, коммуникацей, тIема гIирсий кхыярий система, Англе, Малхбузен Германе, Голланде, Бельге территоре тIа дIаяхьара план Пентагоне дIаьхача ахкана увттаь хиларах. Цхьадола американски газеташ Франци кхерае а даьлар из НАТО-на юкъера дIаяларо Европе НАТО керттера низ а хинна дIаоттаргйолча малхбузенгермански бундесвера пайдана йолча оагIорахьа цу блокера «баланс» толхаергья яхаш.

Газеташа деча хоамашка хьежача, е хьестарах а, е кхерам тIатессарах а Французски правительство хIанз а шоаш яхачоа хьатIайоалае мегадац Вашингтонаи Боннаи. ХIаьта цо а хьахьокх, тIема политика дешашка диллача а мехкаи ерригача Европанеи тIалаттача хьалеи американски военщина авантюристически стратегически концепцеш а шоллагIча дунен тIема итогашта ревизи е лерхIача малхбузенгермански реваншистий Iовдала планаш а хьаллоацачул гIойленагIа лоархIаш Франце правительство хилар.

БАРТ ЭГIАБАРАХ ЛИЙХА ЧIИР

Йоккха политически событи хиннай къилбаседенгахьарча вай лоалахой — 150 депутатах латташ йола шоай парламент — стортинг 12—13 сентябре юхахержача норвежций.

ЧIоагIа нийша кIалъяхар цIаккха а ца хадаш ткъаь итт шера доал даь норвежски болхлой парти (социал-демократаш). Бакъда, укх тIеххьарча шерашка ший доал чIоагIа да аьнна доккхал де йиш йолаш хиннаяц НРП, хIана аьлча цун чухьареи арахьареи политика тIа-тIа кIезигагIа хьаллоацаш хиннай харжархошта юкъе. Подоходни налог Малхбузен Европе эггара лакхагIа болча цхьан боарамга кхаьчай, хIамай маьхаш 1965 шера денз 39 процент лакхденнад, нах къаьстта а раьза бац мохк НАТО агрессивни блока юкъе дакъа лоацаш хиларах.

ГIулакхаш нийса доацилга партега цIенхаштта дIахайташ бола хоам бар 1961 шера хинна хоржамаш. Цу хана партега 74 мандат мара кхачанзар, хIаьта стортинге шиъ мара голос йоацаш йолча Социалистически халкъа партеца (СНП) барта а яха мара правительство вIашагIйолла а маганзар. Уж гIулакхаш мела хилар хьахьокх, 1963 шера СНП депутаташа правительствана тешам луш кхадж депутаташа тасса ца тигача хана массехк кIира доаккхаш Iаьдала керте гуччахьара буржуазни партеш этта хиларо. ХIаьта а НРП лидераша из оарц доаккхаш «гургал тохарах» е йоагтIаш йола выводаш а янзар, наха хьаллоацаш йоаца шоай политика а йитанзар. ТIеххьара а укх шера хиннача хоржамашка парти 6 мандатах а, хIаьта царца цхьана Iаьдала юха керте оттара йолча торонах а яьлар.

Стортингера дукхагIа йола моттигаш хIанз буржуазни йиъ парте блокага я — хейре (консерватораш) венстре (либералаш), центра парти (агрария), христианско-халкъа парти. Цхьана лаьрхIача цу партешка 80 мандат кхаьчай, хIаьта хIанз правительство вIашагIйолларен хургволча премьер-министра кандидатураи хьакъехьа дагаювлаш а я. Торга результаташ бокъонца ховргда октябрь бутт болабеннача юххье, хIанзарча правительствана керте латтача Эйнар Герхардсена ший кабинета полномочеш официально Iоехкача хана, хIаьта хIанзарчоа норвежцаш НРП эшара бахьанаш чIоагтIа дувцаш а буржуазни партеша укх гаргарча 4 шера доал дара шоашка фу кхоачийтаргда-хьогI яхаш уйла еш а ба.

ОКЕАНА ТIАГIОЛЛА

Дагадоххарах аьлча, шоаш эшаргболга ховш хиннадале а, цхьабакъда, сел чIоагIа кIалбусарг ма бий аьнна ца хийтта НРП лидераш доллача хIаманна хоржамий система бехке е гIерташ ба. Белггала бакъда, 49 процент голосаш а гулъяь, вокх юхе мел йисача партешачул 10 мандат дукхагIа ийпача буржуазни партей аьттув цо баьккха хилар. Цхьабакъда, берригга бехк системана дIатIа а бехкаш, НРП лидераш хьоаха ца де гIерт, из система, нагахьа санна Социалистически халкъа партецеи коммунисташцеи цхьа блок а йолаш уж дIачакхбаьнна хиннабаларе, цар аьттув болча оагIорахьа леста хила тарлуш хилар. Цхьабакъда, буржуазни коалици Iаьдала керте оттара кхерам гуччахьа боллашехьа а, шоай потенциальни союзникашта духьала, къаьстта а коммунисташта духьала, чIоагIа пропагандистски кампани лелайир НРП лидераша. Цу тайппара, НРП эшар — бокъонца йола болхлой болам бекъара политика итог я. Цу кхаь парте ма гулъяьярий нийсса аханел тIех голосаш, хIаьта нагахьа санна уж цхьа фронт а лаьца дIабаха хиннабаларе, стортингерча гIулакхий а мехка а дай хинна хургбар царех.

ВIалла а нийса яц цхьаболча буржуазни пропагандисташа норвежски харжархой «тоабеннаб» яхаш сов хьалха еш йола выводаш а. Хейре яхача партена тIакхийтта голосаш сел дукха а яц — ерригаш а 0,7 процент. Цу цхьан ханна мохк НАТО-на юкъера хьабаккхара тIехьалаьттача, Вьетнамера США агресси харцахьа лаьрхIача, радикальни социальни реформаш елга дIадийхача Социалистически халкъа партега кхаьчаяр 6 процент голосаш — 1961-ча шерарчул 3,6 процент дукхагIа. Цу масалаша тешал ду, норвежцаш тоабалара а ца деш, мехках Европа къилбаседенгахьара НАТО хьалха латта форпост яра политика лелаярах, мехка хьашташ Норвегерча санна, ишттa Европерча а йоккхийча монополистически объединеней мукъах дахийта гIертарах харжархоша шоай тешам бала ца тигача социал-демократашта кризис хилара.

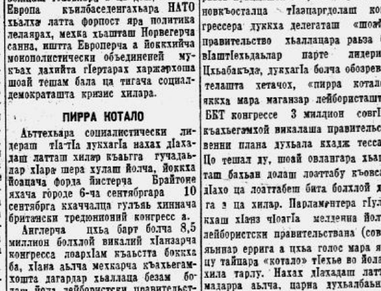
ПИРРА КОТАЛО

Аьттехьара социалистически лидераш тIа-тIа дукхагIа нахах дIахадаш латташ хилар къаьгга гучадьлар хIара шера хулаш йолча, йоккха йоацача форда йистерча Брайтоне яхача городе 6-ча сентябргара 10 сентябрга кхаччалца гулъяь хиннача британски тредюнионий конгресс а.

Англерча цхьа барт болча 8,5 миллион болхлой викалий хIанзарча конгресса лоархIам къаьстта боккха ба, хIана аьлча мехкарча къахьегамхошта дагардар хьаллаца безам болаш йола лейбористски правительство хIанз Iаьдала керте латташ хиларах. Цу тIа дIатIатоха мегаргда верригаш а дIалаьрхIача 6 миллион гаргга болхлои гIулакхера саги юкъевоагIаш йола, БКТ а хинна вIашагIкхийтта дукхагIа йола профсоюзаш коллективни члений бокъонех лейбористски партена юкъейоагIаш хилар. Цхьабакъда, лейбористашта хийттар аьттехьа а хиланзар тохкам баьчул тIехьагIа. Конгресса делегаташа алапеш лакхдара хьакъехьа къахьегамхоша дIадехараш «кхоачашде» правительтво гIортарах гIоттабьча бoккхача къовсама духьалъотта бийзар парте лидерийн БКТ кулгалхойи. Шоаш дагалаьцар лоархIаме доацилга кхета а деш, фунагIа-моллагIа даь а «болхлой парламентага» форманна дой а из могалайта гIертар министраш-лейбористаш. Цар БКТ кулгалхошка предложени елар маьхаштеи доходаштеи йолча къаман управленега шоаш дIадехарий хьакъехьа хьалххагIе а хоам бара профсоюзаш декхарийла еш дола закон укх шера декабрь беттал тIехьа ца доалийташ парламенто тIаэцаргдолаш йола план конгрессе гIолла чакхъяккха аьнна. Дукхача делегаташа белгалдаьхача тайпара, из план чакхъяккхар, мадарра аьлча, профсоюзашта правительственни тIахьожам оттабелга а предпринимателашта духьаларча къовсама форма хиларах тарра, забастовкаш яра бокъонех уж йоахилга а дар.

КъайлагIа киловзалаш лелаярцеи гуччахьа кхерам тIатувсарцеи кхы а къизагIа дола закон, профсоюзаш раьза йоаццашехьа а, БКТ кулгалхой новкъосталца тIаэцаргдолаш конгрессера дукха делегаташ «шоай» правительство хьаллацара раьза бе вIаштIехьдаьлар парте лидерий. Цхьабакъда, дукхагIа болча обозревателашта хетачох, «пирра котало» яккха мара маганзар лейбористашта. БКТ конгрессе 3 миллион совгIча къахьегархой викалша правительствени плана духьала кхадж тессар. Цо тешал ду, [illegible] дIахо ца лоаттабеш бита болхлой дага а ца хилар. Парламентера гIулакхаш хIанз чIоагIа мелденна йолча лейбористски правительствана (совъяьннар еррига а цхьа голос мара яц) цу тайпара «котало» тIехье во йолаш хила тарлу. Нахах дIахадаш латта, мадарра аьлча, царна духьалбаьнна бола лейбористски лидераш шоаш Iаьдала керте оттабьчеи лоаттабечеи низах а дIа ма хадий. Цу тайпара дIахадаро мича кхоачаву дика хьахьокх Норвеге хиннача хоржамий итогаша.

Н. БЕЛЯЕВ.
(ТАСС).

Германски Демократически Республика столица — Берлин. Унтер ден Линден яха улица. Аьрдехьа — халкъа образоване министерства керда здани. ТIехьашкахьа бIаргагуш я Бранденбургски коанаIараш.

АДН—ТАСС сурт.

«НАЬХА ХЬАШТАШ КХОАЧАШДАР—СА ДЕКХАР»

Ишттa оал Наьсарен-Вокзале базар тIа уллача № 12 йолча тика чу болх беча Мальсагов Ахьмада. Бакъда, уж дешаш моттийта аьнна доацаш бокъонца кхоачашдеш да.

Тика чу хIама эца баьхкача наьха гIулакх даь ца Iеш, дика хьож Ахьмад царна эшачунга. Нагахьа санна хIама эца венача саго хетта продукташ а кхыдола товар а шийга деце, цун адрес а яздийя, из товар тика чу кхаьчача, хоам бу Ахьмада цу сагага.

Болх дика лелабарах Мальсагов Ахьмада дуккхаза а райпо правлене Сийлен грамоташи премеши тийннай. Райпо доаллача Хьокхамий доска тIа хьалтеха доал Ахьмада сурт.

... Балха ди йистедаьннад. Ший тика дIа а къайла, чуваха чийтлуш ва Ахьмад.

— КIаьдвенна хургва хьо, — оал аз Ахьмадага.

— Лоадам боаццаш, — бордбордагIа велалу из. — Цхьабакъда, тахан санна кIаьдвалар-м хIама а дацар. Дика мах хиннаб са тахан. Товарооборота план паI-ах кхоачашхиннай.

В. МАРЗИЕВ,
тха собкор.

Лор Мархиев Хьусейн

— Шун адрес? Мегаргда... Унахочун цIи, да, цIи тайпан цIи? Дика да... Лор дIавоагIа укх сахьате.

Каст-каста хул цу тайпара телефонни къамаьлаш Мархиев Алсабика Хьусена болх беча центральни «Скорая помощь» цIагIа. Шийга хоам хьа ма кхаьчча а, сиха машина тIа а хайя дIавода Хьусен гIо эша унахо волча. Цхьабола унахой шоай лор, из дукха веха везаш хиларах, дика вовзаш ба.

...Катаяме Жигулевски улицагIа, № 7, квартира № 18 йолча яха Слободская Ревека Абрамовна 72 шу даьнна йоккха саг я. ТIехь-тIехьагIа, ха дIа ме йода, тайп-тайпарча лазараша низ бора йоккхача сага. Цулухьа каст-каста «скорая помощь» еха езаш яр. Ишттa хилар цу саррахьа а. Ший говзалах дика кхеташ волча Мархиева цу минута нийса диагноз оттаю: «КхоалагIча стаде гипертони». Лоро унахочоа маха тох, молхаш лу — йоккхача сага дог боарамагIа деттадала долалу. Лазар лаьгIденначул тIехьагIа бIаргаш хьа а лекха, чIоагIа раьза йолаш бIарахьож из лора.

— Баркал хилда хьона! Юха а сапаргIата яьккхар Iа со.

— Дика да, Ревека Абрамовна, — йоах Мархиева, — вела а къежаш, — сатийнна алла, режим лора а е, тоалургья хьо. Моаршал хилда хьона, со каст-каста воагIаргва хьо йолча.

Ше аьннача бесса, шин дени шин буси пхезза вера Мархиев унахо Слободская йолча, дика тоа а енна, из хьалгIатталца а ихар.

КIант ва из! — йоах цох Слободская Ревека Абрамовнас. — Ма хоза гIулакх ду цо унахошта? Ма дика хьож из царга!

Ишттa сий дайт Мархиева ше дIамел кхаьчача. Из тамаш а яц, хIана аьлча ший болх алхха декхар лаьрхIа ца Iеш дег тIара бу цо.

Ф. КОРОТКОВ,
В. КУРБАТОВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Надтеречни района Братское яхача юрта яхача гр-ка **Фалина** Нина Трофимовнас суде деннад гор. Грозне, Некрасова улицагIа, № 44 вахаш волча ший марагара гр-тара **Полухин** Виталий Васильевичагара ше хьаяларах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Октябрьски района халкъа суде.

Гор. Грозне, Космонавтий улицагIа, № 15 вахаш волча гр-на **Евстратов** Владимир Кондратьевича суде деннад Даг. АССР, гор. Буйнакске, Казбекски улицагIа, № 28, кв. 5 яхаш йола ший сесаг гр-ка **Сонина** Таисия Ивановна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Буйнакске, Буйнакски городской халкъа суде.

Гор. Грозне, Революце проспектах, № 26/36, кв. 21 вахаш волча гр-на **Левченко** Олег Петровича суде деннад гор. Грозне Фиолетова улицагIа, № 31 яхаш йола ший сесаг гр-ка **Левченко** Нина Петровна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Октябрьски района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редакторе — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленнии, юртбоахамен, культуран, письмойн отделий — 2-25-72; корректорске 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отдел партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ02691. Заказ № 5111.